

မနုဿ

เนกบัม

ปฐิสลลโน ภิกขุ พิมพ์ถวาย

สมเด็จพระญาณสังวร

(เจริญ สุวฑฺฒโน)

เพื่อแจกเป็นธรรมบรรณาการ

ในศุภวารดิถีขึ้นปีใหม่ ๒๕๑๖

วัดบวรนิเวศวิหาร

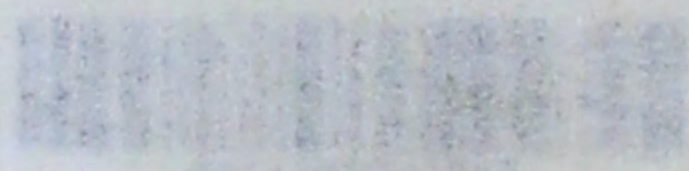
กฏีหลวงกำปนาทแสนยากร

3111102003310

ทรงพระเจริญ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

คำปรารภ

การให้ของขวัญแก่ญาติมิตรในวันขึ้นปีใหม่เป็น
ประเพณีนิยมของชาวตะวันตก ซึ่งคนไทยได้นำมาใช้
ในสมัยปัจจุบัน ประเพณีไทยเรา มีแต่การนำผ้าห่ม
ผ้าห่มไปรดน้ำญาติผู้ใหญ่ในเทศกาลสงกรานต์ ข้าพเจ้า
นิยมทำทั้งสองอย่าง ปี ๒๕๑๖ นี้เป็นปีใหม่แรกของ
ข้าพเจ้าในสมณเพศ จึงไม่อยู่ในฐานะที่จะให้ของขวัญ
แก่ญาติมิตรเช่นเคย อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าก็ยังระลึกถึง
บุญคุณและไมตรีจิตของญาติมิตรอยู่ จึงได้จัดพิมพ์
หนังสือ “เนกขัม” ขึ้น เพื่อแจกจ่ายเป็นธรรม-
บรรณาการ หนังสือทั้งหมดนี้ (๑,๐๐๐ เล่ม) ข้าพเจ้า
ได้ถวายเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ
สุวฑฺฒโน) เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร พระ
อุปัชฌาย์ของข้าพเจ้า และขอแบ่งมาส่วนหนึ่งเพื่อแจก
แก่ญาติมิตร ทั้งนี้เพื่อให้เป็นศิริมงคลแก่ท่านผู้รับ
เพราะเจ้าพระคุณสมเด็จ ฯ ท่านได้กรุณาอวยพรปีใหม่

ให้ด้วย ดังที่ได้พิมพ์ไว้ข้างหน้าคำปรารภนี้

แนกขัม แปลว่า การออกบวช หนังสือเล่มนี้
ประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการออกบวชรวม ๔
เรื่อง คือ :-

๑. คณกโมกคัลลนสูตร

๒. คุณค่าอันซึ่งไม่ได้ของการบวช โอวาท
ของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (พิมพ์
ธมฺมธโร) เจ้าอาวาสวัดพระศรีมหาธาตุ

๓. ธรรมะที่พระพุทธองค์ตรัสสอนว่าเป็น
เครื่องกระทำให้เป็นสมณะ โอวาทของ
เจ้าพระคุณ สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ
สุวฑฺฒโน)

๔. โอวาทแก่พระนวกะในวันลาสิกขา โอวาท
ของเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ
สุวฑฺฒโน)

ทั้ง ๔ เรื่องนี้จะเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ท่านผู้อ่าน
เกี่ยวกับเรื่องการออกบวช โปรดสละเวลาอันมีค่าของ

ท่านอ่านให้จบ แม้ว่าจะมีเวลาอ่านเพียงครึ่งละหนึ่ง
เรื่องก็ยังดี ท่านจะได้ประโยชน์มากสำหรับตนเอง
และสำหรับบุตรหลาน ซึ่งท่านจะบวชให้วันใดวันหนึ่ง
ในอนาคต

บุญกุศลอันพึงจะได้รับจากการถวายหนังสือนี้แก่
พระอุปัชฌาย์ เพื่อแจกจ่ายเป็นธรรมบรรณาการ ข้าพ-
เจ้าขออุทิศให้มารดาบิดา พระอุปัชฌาย์ ครูบาอาจารย์
และท่านผู้มีพระคุณทั้งหลาย มีองค์สมเด็จพระบรม-
บพิตรพระราชสมภารเจ้าเป็นต้น และในศุภวารดิถี
ขึ้นปีใหม่พุทธศักราช ๒๕๑๖ นี้ ข้าพเจ้าขออาราธนา
คุณพระศรีรัตนตรัยอวยพรให้ท่านผู้อ่านตลอดทั้งครอบครัว
ประสบสันติสุข มีความเจริญยิ่งทั้งในทางธรรม
และทางโลกจนกว่าท่านจะพ้นทุกข์เกิด.

ปฏิสल्लीโน ภิกขุ

วัดบวรนิเวศวิหาร

๑ มกราคม ๒๕๑๖

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า อุบลราชิณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๙

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ อดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามมกุฎราชกุมารี

สมเด็จพระราชินีสุทิดา

สมเด็จพระราชินีนาถอลังการมหาราชินี

สมเด็จพระราชินีสุทิดา

สมเด็จพระราชินีสุทิดา

สมเด็จพระราชินีสุทิดา

สมเด็จพระราชินีสุทิดา

สมเด็จพระราชินีสุทิดา

สมเด็จพระราชินีสุทิดา

สมเด็จพระราชินีสุทิดา

โอวาทในโอกาสกบิตสมัยขึ้นปีใหม่

พุทธศักราช ๒๕๑๖

ของ

สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฺฒโน)

วัดบวรนิเวศวิหาร

วันนี้ เป็นวันย่างขึ้นวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๖
เป็นวันย่างขึ้นปีใหม่ ได้มีการทำบุญและการรื่นเริงขึ้น
ปีใหม่กันตามประเพณีนิยมทั่วไป ทุก ๆ คนต่างหวัง
ความสุขปีใหม่ และต่างอวยพรความสุขปีใหม่ให้แก่กัน
ถ้าทุก ๆ คนต่างมีไมตรีจิตให้ความสุขแก่กันด้วยใจจริง
วันขึ้นปีใหม่ก็จะมีคามหมายขึ้นมาก เพราะจะได้ตั้งต้น
ชีวิตใหม่กันด้วยไมตรีจิต อันหมายถึงความสุข แต่คน
เรานั้นโดยมากไม่ยอมให้เหตุการณ์ต่าง ๆ ผ่านผ่านไป
เป็นอดีตเหมือนเดิมนปี ยังสืบทอดเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้
ให้ยืดยาว ที่เคยชังเคยโกรธเคือง ก็ยังคงสืบทอดความ
ชังความโกรธเคือง ที่เคยวิวาทรบราฆ่าฟันกัน ก็คง

สืบต่อการวิวาทรบราฆ่าพันกันไป จะหยุดก็เพียงวัน
 สองวันในสมัยชนปีใหม่กันเท่านั้น บางทีชนปีใหม่แล้ว
 กลับทำลายกันหนักขึ้นไปเสียอีก อันที่จริง ทุกคนทุก
 ฝ่ายก็ต้องการสุขด้วยกัน แม้จะไม่ค่อยได้ความสุขในปี
 เก่า ก็ต้องการความสุขในปีใหม่ แต่ทำไมจึงยังสร้าง
 และสืบต่อเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความทุกข์ ยังไม่หยุด
 ก่อกันเสียที พระพุทธเจ้าได้ทรงทราบเหตุการณ์ดัง
 กล่าว ดังทมิฬกล่าวว่า ครึ่งหนึ่งเมื่อแรกตรัสรู้ พระ
 พุทธองค์ประทับที่คางไม้โพธิ์ ทรงตรวจดู เห็นโลก
 ถูกกิเลส รากะ โทสะ โมหะ เฝ้าให้เดือดร้อนกันอยู่
 มากมาย ข้อนั้นเป็นความจริง แต่ทำไมคนเราจึงไม่ค่อย
 จะยอมรับนับถือความจริง ไม่ค่อยจะปฏิบัติลดกิเลสใน
 ตนเองให้น้อยลง เพราะความยอมรับนับถือความจริง
 และปฏิบัติลดกิเลสดังกล่าวนั้น เป็นทางที่ระงับเหตุการณ์
 ที่ร้ายต่าง ๆ ได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความสุขตามที่ต้องการ
 ฉะนั้น ทางที่ให้เกิดความสุขได้ จึงมีอยู่ที่ความ
 ยอมรับความจริงแห่งกรรมของตน แห่งจิตใจของตน

เพื่อที่จะแก้ไขกรรมของตนให้ดีขึ้น คือ กรรมเก่าที่ไม่ดี ก็ให้ยอมรับว่าไม่ดี ยอมรับแก้ตนเอง เพื่อว่ากรรมเก่าจะได้จบกันไปพร้อมกับปีเก่า จิตใจที่เป็นเบื้องต้นของกรรมก็เช่นเดียวกัน ที่เคยกระสับกระส่ายด้วยความมีกิเลสหนา ก็ให้ดับไปพร้อมกับความหมดไปของปีเก่า

รวมความว่า ส่วนที่ไม่ดีทั้งกรรมทั้งจิตใจที่มีอยู่ในปีเก่า ให้จบกันเสียที่ ในเวลาที่สิ้นวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๕ อย่างเช่นวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๖ ให้เป็นวันอย่างแห่งกรรมที่ดี จิตใจที่ดี ตั้งแต่วันขึ้นปีใหม่ก็เป็นวันฤกษ์ดีแท้ เพราะพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ความว่า ประพฤติดีเวลาใด เวลานั้นก็เป็นฤกษ์ดี มงคลดีวันดีแล.

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และอำนาจบุญกุศล พร้อมทั้งกัลยาณเมตตาจิต ขอให้ทุก ๆ ท่านทุก ๆ คน จงมีความสุขความเจริญ บรรลุถึงสิ่งที่ปรารถนาโดยชอบ และมีความนิมยยินดีในสุจริตธรรมยิ่ง ๆ ขึ้นไปเทอญ

и не только от неопределенности, но и от

неопределенности, которую он не может не

иметь, так как, по существу, он не может

не иметь, так как, по существу, он не может

не иметь, так как, по существу, он не может

не иметь, так как, по существу, он не может

не иметь, так как, по существу, он не может

не иметь, так как, по существу, он не может

не иметь, так как, по существу, он не может

не иметь, так как, по существу, он не может

не иметь, так как, по существу, он не может

не иметь, так как, по существу, он не может

не иметь, так как, по существу, он не может

не иметь, так как, по существу, он не может

не иметь, так как, по существу, он не может

не иметь, так как, по существу, он не может

не иметь, так как, по существу, он не может

คณกโมคคัลลานสูตร

ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้—

สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ที่ปราสาท ของ
อุบาสิกาวิสาขา มิคารมารดา ในพระวิหารบุพพาราม
เขตพระนครสาวัตถี ครั้นนั้นแล พราหมณ์คณกะโมค-
คัลลานะเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ยังที่ประทับ แล้ว
ได้ทักทายปราศรัยกับพระผู้มีพระภาค ครั้นผ่านคำ
ทักทายปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว จึงนั่ง ณ ที่
ควรส่วนข้างหนึ่ง พอนั่งเรียบร้อยแล้ว ได้ทูลพระผู้มี
พระภาคดังนี้ว่า ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ตัวอย่างเช่น
ปราสาทของมิคารมารดาหลังนี้ ย่อมปรากฏมีการศึกษา
โดยลำดับ การกระทำโดยลำดับ การปฏิบัติโดยลำดับ
คือ กระทบโครงร่างของบันไดชั้นล่าง แม่พวกรพราหมณ์
เหล่านี้ ก็ปรากฏมีการศึกษาโดยลำดับ การกระทำ
โดยลำดับ การปฏิบัติโดยลำดับ คือในเรื่องเล่าเรียน
แม่พวกรบเหล่านี้ ก็ปรากฏมีการศึกษาโดยลำดับ
การกระทำโดยลำดับ การปฏิบัติโดยลำดับ คือในเรื่อง

ใช้อาวุธ แม่พวกข้าพเจ้าผู้เป็นนักคำนวณ มีอาชีพ
 ในทางคำนวณ ก็ปรากฏมีการศึกษาโดยลำดับ การ
 กระทำโดยลำดับ การปฏิบัติโดยลำดับ คือในเรื่องนับ
 จำนวน เพราะพวกข้าพเจ้าได้ศิษย์แล้ว เริ่มต้นให้นับ
 อย่างนี้ว่า หนึ่ง หมวดหนึ่ง สอง หมวดสอง สาม
 หมวดสาม สี่ หมวดสี่ ห้า หมวดห้า หก หมวดหก
 เจ็ด หมวดเจ็ด แปด หมวดแปด เก้า หมวดเก้า
 สิบ หมวดสิบ ย่อมให้นับไปถึงจำนวนร้อย ข้าแต่
 พระโคตมผู้เจริญ พระองค์อาจหรือหนอ เพื่อจะบัญญัติ
 การศึกษาโดยลำดับ การกระทำโดยลำดับ การปฏิบัติ
 โดยลำดับ ในธรรมวินัยแม่นี้ ให้เหมือนอย่างนั้น ฯ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรพราหมณ์ เราอาจ
 บัญญัติ การศึกษาโดยลำดับ การกระทำโดยลำดับ
 การปฏิบัติโดยลำดับ ในธรรมวินัยนี้ได้ เปรียบเหมือน
 คนฝึกม้าผู้ฉลาด ได้ม้าอาชาไนยตัวงามแล้ว เริ่มต้น
 ที่เดียว ให้ทำสิ่งควรให้ทำในบังเหียน ต่อไปจึงให้
 ทำสิ่งที่ควรให้ทำยิ่ง ๆ ขึ้นไป จันใด ดูกรพราหมณ์

ฉันนั้นเหมือนกันแล ตถาคตได้บุรุษที่ควรฝึกแล้ว
 เริ่มต้นย่อมแนะนำอย่างนั้นว่า คุณภิกษุ มาเถิด เธอ
 จงเป็นผู้มีศีล สำรวมด้วยปาติโมกขสังวร ถึงพร้อม
 ด้วยอาจารย์และโคจรอยู่ จงเป็นผู้เห็นภัยในโทษเพียง
 เล็กน้อย สมาทานศึกษาในสิกขาบททั้งหลายเถิด ฯ

คุณพราหมณ์ ในเมื่อภิกษุเป็นผู้มีศีล สำรวม
 ด้วยปาติโมกขสังวร ถึงพร้อมด้วยอาจารย์และโคจร
 อยู่แล้ว ตถาคตย่อมแนะนำเธอให้ยิ่งขึ้นไปว่า คุณ
 ภิกษุ มาเถิด เธอจงเป็นผู้คุ้มครองทวารในอินทรีย์
 ทั้งหลาย เธอเห็นรูปด้วยจักขุแล้ว จงอย่าถือเอาโดย
 นิมิตอย่าถือเอาโดยอนุพยัญชนะ จงปฏิบัติเพื่อสำรวม
 จักขุนทรีย์อันมีการเห็นรูปเป็นเหตุ ซึ่งบุคคลผู้ไม่
 สำรวมอยู่ พึงถูกอกุศลธรรมอันลามกคืออกุชฌมาและ
 โทมนัสครอบงำได้ จงรักษาจักขุนทรีย์ ถึงความ
 สำรวมในจักขุนทรีย์เถิด เธอได้ยินเสียงด้วยโสตแล้ว
 เธอตกมันด้วยฆานะแล้ว.... เธอล้มรสด้วยชีวหา
 แล้ว.... เธอถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกายแล้ว --- เธอ

รัฐธรรมนูญด้วยมโนแล้ว.... จงอย่าถือเอาโดยนิमित
 อย่าถือเอาโดยอนุพยัญชนะ จงปฏิบัติเพื่อสำรวม
 มนินทรีย์ อันมีการรัฐธรรมนูญเป็นเหตุ ซึ่งบุคคลผู้
 ไม่สำรวมอยู่ พึงถูกอกุศลธรรมอันลามก คืออกิฉณา
 และโทมนัสครอบงำได้ จงรักษามนินทรีย์ ถึงความ
 สำรวมในมนินทรีย์เถิด ฯ

ดูกรพราหมณ์ ในเมื่อภิกษุเป็นผู้คุ้มครองทวารใน
 อินทรีย์ทั้งหลายได้ ตถาคตย่อมแนะนำเธอให้ยิ่งขึ้นไป
 ว่า ดูกรภิกษุ มาเถิด เธอจงเป็นผู้รู้จักประมาณในโภชนะ
 คือพึงบริโภคอาหาร พิจารณาโดยแยบคายว่า เรา
 บริโภคมิใช่เพื่อจะเล่น มิใช่เพื่อจะมัวเมา มิใช่เพื่อจะ
 ประดับ มิใช่เพื่อจะตกแต่งร่างกายเลย บริโภค
 เพียงเพื่อร่างกายดำรงอยู่ เพื่อให้ชีวิตเป็นไป เพื่อ
 บรรเทาความลำบาก เพื่ออนุเคราะห์พรหมจรรย์เท่า
 นั้น ด้วยอุบายนี้ เราจะป้องกันเวทนาเก่า ไม่ให้เวทนา
 ใหม่เกิดขึ้น และความเป็นไปแห่งชีวิต ความไม่มีโทษ
 ความอยู่สบาย จักมีแก่เรา ฯ

ตุกรพราหมณ์ ในเมื่อภิกษุเป็นผู้รู้จักประมาณใน
โภชนะได้ ตถาคตย่อมแนะนำเธอให้ยิ่งขึ้นไปว่า

ตุกรภิกษุ มาเถิด เธอจงเป็นผู้ประกอบเนื่อง ๆ ซึ่ง
ความเป็นผู้ตนอยู่ คือจงชำระจิตให้บริสุทธิ์จากอาวณิย-
ธรรม ด้วยการเดินจงกรมและการนั่งตลอดปฐมยาม
แห่งราตรี ฟังเอาเท่าช้อนเท่ามัสตึรูกั่ว ทำความ
สำคัญว่าจะลุกขึ้นไว้ในใจแล้ว สำเร็จสหัสยาโดย
ข้างเบื้องขวาตลอดมัชฌิมยามแห่งราตรี จงลุกขึ้นชำระ
จิตให้บริสุทธิ์จากอาวณิยธรรมด้วยการเดินจงกรม และ
การนั่งตลอดปัจฉิมยามแห่งราตรีเถิด ฯ

ตุกรพราหมณ์ ในเมื่อภิกษุเป็นผู้ประกอบเนื่อง ๆ
ซึ่งความเป็นผู้ตนอยู่ได้ ตถาคตย่อมแนะนำเธอให้ยิ่ง
ขึ้นไปว่า ตุกรภิกษุ มาเถิด เธอจงเป็นผู้ประกอบด้วย
สติสัมปชัญญะ คือ ทำความรู้สึกรู้ตัวในเวลาก้าวไปและ
ถอยกลับ ในเวลาเลี้ยวและเหวี่ยงตัว ในเวลาอแขน
และเหวี่ยงศอแขน ในเวลาทรงผ้าสังฆาฏิ บาตร และ
จีวร ในเวลาฉันดื่ม เคี้ยวและลิ้มรส ในเวลาถ่าย

อุจจาระ และปัสสาวะ ในเวลาเดิน ยืน นั่ง นอน
หลับ ตื่น พุด และนั่งเถิด ฯ

คฤกรพราหมณ์ ในเมื่อภิกษุเป็นผู้ประกอบด้วยสติ-
สัมปชัญญะได้ ตถาคตย่อมแนะนำเธอให้ยิ่งขึ้นไปว่า
คฤกรภิกษุ มาเถิด เธอจงพอใจเสนาสนะอันสงัด คือ
ป่า โคนไม้ ภูเขา ชอกเขา ถ้ำบนภูเขา ป่าช้า ป่าชฎ
ที่แจ้ง และลอมฟางเถิด ภิกษุนั้นจึงพอใจเสนาสนะ
อันสงัด คือ ป่า โคนไม้ ภูเขา ชอกเขา ถ้ำบน
ภูเขา ป่าช้า ป่าชฎ ที่แจ้งและลอมฟาง เธอกลับจาก
บิณฑบาต ภายหลังเวลาอาหารแล้ว นั่งคู้บัลลังก์ ตั้ง
กายตรงดำรงสติมั่นเฉพาะหน้า ละอภิชฌาในโลกแล้ว
มีใจปราศจากอภิชฌาอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จาก
อภิชฌาได้ ละความชั่วคือพยาบาทแล้ว เป็นผู้มจิตไม่
พยาบาท อนุเคราะห์ด้วยความเกื้อกูลในสรรพสัตว์และ
ภูตอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากความชั่ว คือ พยาบาท
ได้ ละถีนมิทระแล้ว เป็นผู้มจิตปราศจากถีนมิทระ
มีอาโลกสัญญา มีสติสัมปชัญญะอยู่ ย่อมชำระจิตให้

บริสุทธิ์จากถีนมิถะได้ ละอุทธัจจกุกกุจจะแล้ว เป็นผู้
ไม่ฟุ้งซ่าน มีจิตสงบภายในอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์
จากอุทธัจจกุกกุจจะได้ ละวิจิกิจฉาแล้ว เป็นผู้ข้าม
ความสงสัย ไม่มีปัญหาอะไรในอกุศลธรรมอยู่ ย่อม
ชำระจิตให้บริสุทธิ์จากวิจิกิจฉาได้

เธอครั้นละนิวรรณ์ ๕ ประการ อันเป็นเครื่องทำใจ
ให้เศร้าหมอง ทำปัญญาให้ถอยกำลังนี้ได้แล้ว จึง
สังตจากกาม สังตจากอกุศลธรรม เข้าปฐมฌาน มี
วิตก มีวិจาร มีปีติและสุข เกิดแต่วิเวกอยู่ เข้าทุติย-
ฌาน มีความผ่องใสแห่งใจภายใน มีความเป็นธรรม
เอกผุดขึ้น เพราะสงบวิตกและวិจาร ไม่มีวิตก ไม่มี
วិจาร มีปีติและสุขเกิดแต่สมาธิอยู่ เป็นผู้วางเฉยเพราะ
หน่ายปีติ มีสติสัมปชัญญะอยู่ และเสวยสุขด้วยนามกาย
เข้าตติยฌาน ที่พระอริยเจ้าเรียกเธอได้ว่า ผู้วางเฉย มีสติ
อยู่ เป็นสุขอยู่ เข้าจตุตถฌานอันไม่มีทุกข์ไม่มีสุขเพราะ
ละสุข ละทุกข์ และดับโสมนัสโทมนัสก่อน ๆ ได้ มี
สติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขาอยู่ ตูกรพราหมณ์ ในพวก

ภิกษุที่ยังเป็นเสขะ ยังไม่บรรลुพระอรหัตตมรรค ยัง
 ปราธนาธรรมที่เกษมจากโยคะอย่างหาธรรมอื่นยิ่งกว่า
 มิได้อยู่^๕นั้น เรามีคำปราสอนเห็นปานจะ^๕นี้ ส่วนสำหรับ
 ภิกษุพวกที่เป็นอรหันตชีณาสพ อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว
 ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระได้^๕แล้ว บรรลु
 ประโยชน์ตนแล้วโดยลำดับ สิ้นสัญญา^๕ในภพแล้ว
 พันวิเศษแล้วเพราะรู้ชอบ^๕นั้น ธรรมเหล่านี้ย่อมเป็น^๕
 ไปเพื่ออยู่สบายในปัจจุบัน และเพื่อสติสัมปชัญญะ^๕ ฯ

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสแล้วอย่าง^๕นี้ พราหมณ์
 คณกะโมคคัลลานะได้ทูลพระผู้มีพระภาคถึง^๕นั้นว่า สาวก
 ของพระโคตมผู้เจริญ อันพระโคตมผู้เจริญโอวาทสั่ง
 สอนอยู่อย่าง^๕นี้ ย่อมยินดีในพพานอันมีความสำเร็จล่วง
 ส่วนทุกรูปที่เดียวหรือหนอ หรือว่าบางพวกก็ไม่ยินดี^๕ ฯ

พ. ดูกรพราหมณ์ สาวกของเรา อันเราโอวาท
 สั่งสอนอยู่อย่าง^๕นี้ บางพวกเพียงส่วนน้อย ยินดีในพพาน
 อันมีความสำเร็จล่วงส่วน บางพวกก็ไม่ยินดี^๕ ฯ

ค. ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ อะไรหนอแล เป็น

เหตุเป็นปัจจัยในเมื่อนิพพานก็ยังดำรงอยู่ ทางให้ถึง
 นิพพานก็ยังดำรงอยู่ พระโคตมผู้เจริญ ผู้ชักชวนก็ยัง
 ดำรงอยู่ แต่ก๊สสาวกของพระโคตมผู้เจริญ อันพระ-
 โคตมผู้เจริญโอวาทสั่งสอนอยู่อย่างนี้ บางพวกเพียง
 ส่วนน้อย ยินดีนิพพานอันมีความสำเร็จล่วงส่วน บาง
 พวกก็ไม่นิยมดี ๆ

พ. ดูกุรพราหมณ์ ถ้าเช่นนั้น เราจักย้อนถาม
 ท่านในเรื่องนี้ ท่านชอบใจอย่างไร พึงพยากรณ์อย่าง
 นั้น ดูกุรพราหมณ์ ท่านจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน
 ท่านชำนาญทางไปเมืองราชคฤห์มิใช่หรือ ฯ

ก. แน่นอน พระเจ้าข้า ฯ

พ. ดูกุรพราหมณ์ ท่านจะสำคัญความข้อนั้นเป็น
 ไฉน บุรุษผู้ปรารถนาจะไปเมืองราชคฤห์ พึงมาใน
 สำนักของท่าน เข้ามาหาท่านแล้วพูดอย่างนี้ว่า ท่านผู้
 เจริญ ข้าพเจ้าปรารถนาจะไปเมืองราชคฤห์ ขอท่านจง
 ช้ทางไปเมืองราชคฤห์แก่ข้าพเจ้าด้วยเถิด ท่านพึงบอก
 แก่เขาอย่างนี้ว่า ดูกุรพอมหาจำเริญ มาเถิด ทางนี้ไป

เมืองราชคฤห์ ท่านจึงไปตามทางนั้นชั่วครู่หนึ่งแล้ว
 จักเห็นบ้านชื่อนั้น ไปตามทางนั้นชั่วครู่หนึ่งแล้วจัก
 เห็นนิคมชื่อนั้น ไปตามทางนั้นชั่วครู่หนึ่งแล้ว จัก
 เห็นสวนที่นารนรมย์ ป่าที่นารนรมย์ ภูมิภาคที่นารน
 รมย์ สระโบกขรณีที่นารนรมย์ของเมืองราชคฤห์ บุรุษ
 นั้นอันท่านแนะนำปราศรัยอยู่อย่างนี้ จำทางผิด กลับ
 เดินไปเสียตรงกันข้าม ต่อมาบุรุษคนที่สองปรารถนา
 ไปเมืองราชคฤห์ พึ่งมาในสำนักของท่าน เข้ามาหา
 ท่านแล้วพูดอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าปรารถนา
 จะไปเมืองราชคฤห์ ขอท่านจงชี้ทางไปเมืองราชคฤห์แก่
 ข้าพเจ้าด้วยเถิด ท่านจึงบอกแก่เขาอย่างนี้ว่า ดูกรพ่อ
 มหาจำเริญ มาเถิด ทางนี้ไปเมืองราชคฤห์ ท่านจึง
 ไปตามทางนั้นชั่วครู่หนึ่งแล้วจักเห็นบ้านชื่อนั้น ไป
 ตามทางนั้นชั่วครู่หนึ่งแล้ว จักเห็นนิคมชื่อนั้น ไป
 ตามทางนั้นชั่วครู่หนึ่งแล้ว จักเห็นสวนที่นารนรมย์
 ป่าที่นารนรมย์ ภูมิภาคที่นารนรมย์ สระโบกขรณีที่
 นารนรมย์ของเมืองราชคฤห์ บุรุษนั้นอันท่านแนะนำ

พราส่งอยู่อย่างนี้ ฟังไปถึงเมืองราชคฤห์โดยสวัสดิ
 คุกรพราหมณ์ อะไรหนอแล เป็นเหตุ เป็นปัจจัย
 ในเมื่อเมืองราชคฤห์ก็ดำรงอยู่ ทางไปเมืองราชคฤห์ก็
 ดำรงอยู่ ท่านผู้ช้แจ่งก็ดำรงอยู่ แต่กับบุรุษอันท่าน
 แนะนำพราส่งอยู่อย่างนี้ คนหนึ่งจำทางผิดกลับเดินไป
 ทางตรงกันข้าม คนหนึ่งไปเมืองราชคฤห์ได้โดยสวัสดิ

ค. ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ในเรื่องนี้ ข้าพเจ้า
 จะทำอย่างไรได้ ข้าพเจ้าเป็นแต่ผู้บอกทาง ฯ

พ. คุกรพราหมณ์ จนนั่นเหมือนกันแล ในเมื่อ
 นิพพานก็ดำรงอยู่ ทางไปนิพพานก็ดำรงอยู่ เราผู้ชัก
 ชวนก็ดำรงอยู่ แต่กับสาวกของเราอันเราโอวาทสั่งสอน
 อยู่อย่างนี้ บางพวกเพียงส่วนน้อย ยินดีนิพพานอันมี
 ความสำเร็จล่วงส่วน บางพวกก็ไม่ยินดี คุกรพราหมณ์
 ในเรื่องนี้ เราจะทำอย่างไรได้ ตถาคตเป็นแต่ผู้บอก
 หนทางให้ ฯ

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสแล้วอย่างนี้ พราหมณ์
 คณกะโมคคัลลานะได้ทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า ข้าแต่

พระโคตมผู้เจริญ บุคคลจำพวกที่ไม่มีศรัทธา
 ประสงค์จะเลิขีวิต ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต
 เป็นผู้โอ้อวด มีมายา เจ้าเล่ห์ ฟุ้งซ่าน ยกตัว กลับ
 กลอก ปากกล้า มีวาจาเหลวไหล ไม่คุ้มครองทวาร
 อินทรีย์ทั้งหลาย ไม่รู้จักประมาณในโภชนะไม่ประกอบ
 เนือง ๆ ซึ่งเป็นผู้ต้น ไม่มุ่งความเป็นสมณะ ไม่มี
 ความเคารพกล้าในสิกขา มีความประพฤติก้มมาก มี
 ความปฏิบัติย่อหย่อน เป็นหัวหน้าในทางเขื่อนแซ
 ทอดธุระในความสงัดเงียบ เกียจคร้านละเลยความ
 เพียรหลงลืมสติ ไม่รู้สึกตัว ไม่มั่นคง มีจิตรวนเร มี
 ปัญญาทราโม เป็นดังคนหนวกคนใบ้ พระโคตมผู้
 เจริญ ย่อมไม่อยู่ร่วมกับบุคคลจำพวกนั้น ส่วนพวก
 กุลบุตรที่มีศรัทธา ออกจากเรือน บวชเป็นบรรพชิต
 ไม่โอ้อวด ไม่มีมายา ไม่เป็นคนเจ้าเล่ห์ ไม่ฟุ้งซ่าน
 ไม่ยกตน ไม่กลับกลอก ไม่ปากกล้า ไม่มีวาจา
 เหลวไหล คุ้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลาย รู้จัก
 ประมาณในโภชนะประกอบเนือง ๆ ซึ่งเป็นผู้ต้น มุ่ง

ความเป็นสมณะ การพกล้ำในสิกขา ไม่มีความ
 ประพศิมักมาก ไม่มีความปฏิบัติย่อหย่อน ทอด
 ธุระในทางเขื่อนแซ เป็นหัวหน้าในความสงัดเงียบ
 ปรารภความเพียร ส่งตนไปในธรรม ตั้งสติมั่น รู้สีก
 ทั่ว มั่นคง มีจิตแน่วแน่ มีปัญญา ไม่เป็นดังคน
 หนวก คนใบ้ พระโคตมผู้เจริญ ย่อมอยู่ร่วมกับ
 กุลบุตรพวกนั้น จำแต่พระโคตมผู้เจริญ เปรียบ
 เหมือนบรรดาไม้ที่มีรากหอม เขากล่าวกถุขณาว่า
 เป็นเลิศ บรรดาไม้ที่มีแก่นหอม เขากล่าวแก่นจันทน์
 แดงว่าเป็นเลิศ บรรดาไม้ที่มีดอกหอม เขากล่าว
 ดอกมะลิว่าเป็นเลิศ ฉันทโค โอวาทของพระโคตม
 ผู้เจริญ ก็ฉันทนั้นเหมือนกันแล บัณฑิตกล่าวได้ว่า
 เป็นเลิศในบรรดาธรรมของครูอย่างแพะที่นับว่าเยี่ยม
 แจ่มแจ้งแล้วพระเจ้าข้า แจ่มแจ้งแล้วพระเจ้าข้า พระ
 โคตมผู้เจริญ ทรงประกาศธรรมโดยปริยายมิใช่น้อย
 เปรียบเหมือนหางของท้าวหรือเบ็ดของท่อบิด หรือ
 บอกทางแก่คนหลงทาง หรือตามประทีปในทมิฬด้วย

หวังว่า ผู้มีตาดำจักเห็นรูปทั้งหลายได้ ฉะนั้น
 ข้าพระองค์^๕ ขอถึงพระโคตมผู้เจริญ จงทรงจำข้าพระ-
 องค์^๕ ว่าเป็นอุบาสก ผู้ถึงสรณะตลอดชีวิต ตั้งแต่วัน^๕
 เป็นต้นไป ฯ

คุณค่าอันขังไม่ได้ของการบวช

โอวาทของสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร)

เจ้าอาวาสวัดพระศรีมหาธาตุ

ให้แก่เนวกสิกขุ ณ ตึก ภ.ป.ร. วัดบวรนิเวศวิหาร

วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๕

ท่านสหธรรมิกทั้งหลาย

เจ้าหน้าทีผู้บรมพระนวกะได้ไปอาราธนาผมมา เพื่อถวายความรู้บางอย่างซึ่งเกี่ยวกับพระภิกษุ เราท่านทั้งหลายได้พากันมาเป็นนักบวช รู้สึว่าการเป็นนักบวชนั้น เราได้เปลี่ยนแปลงทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งส่วนร่างกายและจิตใจ ตามธรรมเนียมที่พระเถระผู้ใหญ่ท่านเคยว่า เมื่อเราได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจแล้ว ท่านว่าให้รักษาจิตใจให้อยู่ในวัด อย่าให้ออกนอกวัด แม้อยากจะออกไปนอกวัด ก็ไปเพียงแค่ว่า ประตูด่าน ท่านว่าอย่างนั้น อันนี้ก็เป็นขอบเขตที่จะรักษาจิตใจของเราให้อยู่กับตัว เพราะทางพระพุทธศาสนานี้ต้องการความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ต้องการให้จิตใจนั้นถูกจอง เพราะธรรมดาใจของเราถูกจองมาตั้งแต่วันเกิด ถูกอารมณ์มันจองไปทุกหนทุกแห่ง เพราะฉะนั้นจึงเป็นการจำเป็นเหลือเกินที่เราจะต้องสร้างความเป็นตัวของตัวเอง จะได้เป็นอิสระ ถึงอิสระอยู่ในตัว

เรื่องที่จะพูดวันนี้ก็คือ จะพูดถึง “คุณค่าอันซึ่ง

ไม่ได้ของการบวช” แต่ว่าก่อนที่จะพูดถึงคุณค่าอันซึ่ง
ไม่ได้ของการบวชนั้น เราควรทราบถึงนักบวชเสียก่อน
นักบวชที่ท่านจัดไว้มีอยู่ ๕ จำพวก คือ:—

๑. อุปชีวกา ซึ่งแปลว่าผู้บวชเพื่อหาเลี้ยงชีวิต

๒. อุปกีฬิกา บวชเพื่อหาของเล่น

๓. อุปมุขหิกา ผู้บวชหลงมกมาย

๔. อุปนิสสรณิกา ผู้บวชเพื่อออกจากทุกข์

๕. อุปทุลลิกา ผู้บวชทำลายพระศาสนา

นักบวชที่ท่านจัดไว้มีอยู่ ๕ จำพวก แต่จำพวกที่
ต้องประสงค์นั้น เป็นจำพวกที่ ๔ คือ อุปนิสสรณิกา
บวชเพื่อออกจากทุกข์ ตามธรรมดาคนเราได้พากัน
หอบทุกข์อยู่แล้วในทางฆราวาส ทุกข์มากเหลือเกิน
เพียงแต่มุ่งจะมาบวช หมายความว่า จะต้องออกจาก
ทุกข์ ครั้นเมื่อมาบวชแล้วก็ต้องหาหนทางปฏิบัติ
เพื่อให้ออกจากทุกข์ เพราะฉะนั้น ท่านจึงพูดถึงคุณค่า
อันซึ่งไม่ได้ของการบวช

“คุณค่าอันซึ่งไม่ได้ของการบวช” มี ๕ ประการ

คือ :-

๑. ภูมิมนตตะ แปลว่าคุณเครื่องมีพื้นฐานอัน
ใหญ่กว้างไม่คับกายไม่คับใจ นี่เป็นข้อที่ ๑ ที่ว่ามีพิน
ฐานอันใหญ่กว้างนั้น หมายถึงพระธรรมวินัยเป็นพิน
ฐาน พระธรรมวินัยนั้นเมื่อแยกออกแล้วก็มีอยู่ ๓ คือ
พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก พระอภิธรรมปิฎก อัน
นี้เป็นพื้นฐานที่กว้างใหญ่ พื้นฐานอันนี้ ทำให้พระที่
ประพฤติปฏิบัติตามแล้วมีกายไม่คับ มีใจไม่คับ คือไม่
คับกายไม่คับใจ เพราะว่าในตัวของเรา ผู้ที่ทรงไตร-
ปิฎกแล้วเป็นที่เกิดสัทธา คือ ความเชื่อ ปสาทะ คือ
ความเลื่อมใส ของประชาชนทั้งหลาย เขาเห็นเราผู้ที่
ทรงพระไตรปิฎกนั้น เป็นผู้นั่งอยู่ในหัวใจเขา คือว่า
เมื่อเขานึกถึงเมื่อไรก็สบายอกสบายใจเมื่อนั้น เพราะ
เขาไม่ได้เห็นว่า เป็นภัย เห็นว่าเป็นกल्याณมิตรที่ดี
เหลือเกิน เพียงแต่นึกถึงก็อึดอัดใจ ยิ่งได้เห็นหน้า
ก็เกิดสัทธาปสาทะขึ้น ผู้ที่ทำให้เขาเกิดสัทธาปสาทะ
หรือไปนั่งอยู่ในหัวใจของชาวโลกแล้ว จะไปที่ไหนก็

ไม่มีที่^๕จะ^๖ขัด^๗ข้อง^๘ ไป^๙ได้^{๑๐}ทุก^{๑๑}หน^{๑๒}ทุก^{๑๓}แห่ง^{๑๔} เรียกว่า^{๑๕} ทำ^{๑๖}ใจ^{๑๗}
 ของ^{๑๘}เขา^{๑๙}ให้^{๒๐}โล่ง^{๒๑}อก^{๒๒}โล่ง^{๒๓}ใจ^{๒๔} ไม่มี^{๒๕}ที่^{๒๖}จะ^{๒๗}เป็น^{๒๘}ทุก^{๒๙}ข^{๓๐}เป็น^{๓๑}ร^{๓๒}อน^{๓๓}
 หรือ^{๓๔}ไม่มี^{๓๕}ที่^{๓๖}จะ^{๓๗}เห็น^{๓๘}ว่า^{๓๙}เรา^{๔๐}ไป^{๔๑}นั้น^{๔๒}เป็น^{๔๓}ภ^{๔๔}ย^{๔๕}แก่^{๔๖}เขา^{๔๗} นี่^{๔๘}เป็น^{๔๙}
 “คุณ^{๕๐}ค่า^{๕๑}อัน^{๕๒}ซึ่ง^{๕๓}ไม่^{๕๔}ได้^{๕๕}ของ^{๕๖}การ^{๕๗}บวช^{๕๘}” ประการ^{๕๙}ที่^{๖๐} ๑

๒. ปริ^{๖๑}สุ^{๖๒}ท^{๖๓}ธ^{๖๔}วิ^{๖๕}ม^{๖๖}ล^{๖๗}ตา^{๖๘} แปล^{๖๙}ว่า^{๗๐}ผู้^{๗๑}มี^{๗๒}เคร^{๗๓}ื่อง^{๗๔}บริ^{๗๕}สุ^{๗๖}ท^{๗๗}ธ^{๗๘}
 สะ^{๗๙}อา^{๘๐}ค^{๘๑}ปรา^{๘๒}ศ^{๘๓}จาก^{๘๔}เคร^{๘๕}ื่อง^{๘๖}ม^{๘๗}ัว^{๘๘}ห^{๘๙}ม^{๙๐}อง^{๙๑}ท^{๙๒}ง^{๙๓}ห^{๙๔}ล^{๙๕}าย^{๙๖}ท^{๙๗}ง^{๙๘}ป^{๙๙}ว^{๑๐๐}ง^{๑๐๑} คือ^{๑๐๒}ว่า^{๑๐๓}
 การ^{๑๐๔}บวช^{๑๐๕}นั้น^{๑๐๖}เป็น^{๑๐๗}ของ^{๑๐๘}บริ^{๑๐๙}สุ^{๑๑๐}ท^{๑๑๑}ธ^{๑๑๒} ไม่มี^{๑๑๓}ม^{๑๑๔}ล^{๑๑๕}ทิน^{๑๑๖}โท^{๑๑๗}ษ^{๑๑๘} เมื่อ^{๑๑๙}เรา^{๑๒๐}
 ได้^{๑๒๑}น^{๑๒๒}้อม^{๑๒๓}อ^{๑๒๔}ธ^{๑๒๕}ย^{๑๒๖}าศ^{๑๒๗}ัย^{๑๒๘} เข้า^{๑๒๙}มา^{๑๓๐}สู่^{๑๓๑}พระ^{๑๓๒}ศา^{๑๓๓}ส^{๑๓๔}นา^{๑๓๕}โดย^{๑๓๖}การ^{๑๓๗}บวช^{๑๓๘}ก็^{๑๓๙}เป็น^{๑๔๐}
 คน^{๑๔๑}บริ^{๑๔๒}สุ^{๑๔๓}ท^{๑๔๔}ธ^{๑๔๕}สะ^{๑๔๖}อา^{๑๔๗}ค^{๑๔๘} ท^{๑๔๙}ง^{๑๕๐}ท^{๑๕๑}าง^{๑๕๒}ก^{๑๕๓}าย^{๑๕๔} ว^{๑๕๕}า^{๑๕๖}จ^{๑๕๗}า^{๑๕๘} และ^{๑๕๙}ใจ^{๑๖๐} เพราะ^{๑๖๑}
 อา^{๑๖๒}ศ^{๑๖๓}ัย^{๑๖๔}คุณ^{๑๖๕}ธ^{๑๖๖}ร^{๑๖๗}ร^{๑๖๘}ม^{๑๖๙}ด^{๑๗๐}ัง^{๑๗๑}ท^{๑๗๒}ก^{๑๗๓}ล^{๑๗๔}า^{๑๗๕}ว^{๑๗๖}แล^{๑๗๗}ว^{๑๗๘} คือ^{๑๗๙}พระ^{๑๘๐}ไ^{๑๘๑}ตร^{๑๘๒}ปิ^{๑๘๓}ฎ^{๑๘๔}ก^{๑๘๕} ๓
 ประ^{๑๘๖}การ^{๑๘๗}นั้น^{๑๘๘} ส^{๑๘๙}น^{๑๙๐}ับ^{๑๙๑}ส^{๑๙๒}น^{๑๙๓}ุ^{๑๙๔}น^{๑๙๕}ให้^{๑๙๖}เป็น^{๑๙๗}ผู้^{๑๙๘}มี^{๑๙๙}คว^{๒๐๐}าม^{๒๐๑}บริ^{๒๐๒}สุ^{๒๐๓}ท^{๒๐๔}ธ^{๒๐๕}ท^{๒๐๖}าง^{๒๐๗}ก^{๒๐๘}าย^{๒๐๙}
 บริ^{๒๑๐}สุ^{๒๑๑}ท^{๒๑๒}ธ^{๒๑๓}ท^{๒๑๔}าง^{๒๑๕}ว^{๒๑๖}า^{๒๑๗}จ^{๒๑๘}า^{๒๑๙} และ^{๒๒๐}บริ^{๒๒๑}สุ^{๒๒๒}ท^{๒๒๓}ธ^{๒๒๔}ท^{๒๒๕}าง^{๒๒๖}ใจ^{๒๒๗} ปรา^{๒๒๘}ศ^{๒๒๙}จาก^{๒๓๐}เคร^{๒๓๑}ื่อง^{๒๓๒}
 ม^{๒๓๓}ัว^{๒๓๔}ห^{๒๓๕}ม^{๒๓๖}อง^{๒๓๗}ท^{๒๓๘}ง^{๒๓๙}ห^{๒๔๐}ล^{๒๔๑}าย^{๒๔๒} ท^{๒๔๓}ง^{๒๔๔}ส^{๒๔๕}ว^{๒๔๖}น^{๒๔๗}ภ^{๒๔๘}าย^{๒๔๙}น^{๒๕๐}อก^{๒๕๑}และ^{๒๕๒}ภ^{๒๕๓}าย^{๒๕๔}ใน^{๒๕๕} นี่^{๒๕๖}เป็น^{๒๕๗}
 “คุณ^{๒๕๘}ค่า^{๒๕๙}อัน^{๒๖๐}ซึ่ง^{๒๖๑}ไม่^{๒๖๒}ได้^{๒๖๓}ของ^{๒๖๔}การ^{๒๖๕}บวช^{๒๖๖}” ประการ^{๒๖๗}ที่^{๒๖๘} ๒

๓. ปา^{๒๖๙}เป^{๒๗๐}ห^{๒๗๑}ือ^{๒๗๒}ส^{๒๗๓}ำ^{๒๗๔}ว^{๒๗๕}า^{๒๗๖}ล^{๒๗๗}ิ^{๒๗๘}ย^{๒๗๙}ตา^{๒๘๐} คุณ^{๒๘๑}เคร^{๒๘๒}ื่อง^{๒๘๓}ท^{๒๘๔}ี่^{๒๘๕}มี^{๒๘๖}พ^{๒๘๗}ั^{๒๘๘}น^{๒๘๙}ฐ^{๒๙๐}าน^{๒๙๑}
 อัน^{๒๙๒}คน^{๒๙๓}ช^{๒๙๔}ว^{๒๙๕}ท^{๒๙๖}ง^{๒๙๗}ห^{๒๙๘}ล^{๒๙๙}าย^{๓๐๐}เข้า^{๓๐๑}มา^{๓๐๒}อยู่^{๓๐๓}ร^{๓๐๔}่วม^{๓๐๕}ไม่^{๓๐๖}ได้^{๓๐๗} จะ^{๓๐๘}ต^{๓๐๙}อง^{๓๑๐}ถู^{๓๑๑}ก^{๓๑๒}อ^{๓๑๓}ำ^{๓๑๔}น^{๓๑๕}า^{๓๑๖}จ^{๓๑๗}
 พระ^{๓๑๘}ธ^{๓๑๙}ร^{๓๒๐}ร^{๓๒๑}ม^{๓๒๒}ว^{๓๒๓}ิน^{๓๒๔}ัย^{๓๒๕}ก^{๓๒๖}ำ^{๓๒๗}จ^{๓๒๘}ัด^{๓๒๙}อ^{๓๓๐}อก^{๓๓๑}ไป^{๓๓๒} เปร^{๓๓๓}ียบ^{๓๓๔}เห^{๓๓๕}ม^{๓๓๖}ือ^{๓๓๗}น^{๓๓๘}้ำ^{๓๓๙}ห^{๓๔๐}า-

สมุทรศาสตร์สิ่งโสโครกทั้งหลาย มีซากศพเป็นต้นให้เข้า
ฝังไม่เก็บไว้ฉันใด คนชัวก็นิไม่สามารถจะอยู่ในศาสนา
นี้ได้ คือไม่สามารถจะอยู่กับหมู่ได้ จะต้องถูกพระธรรม
วินัยกำจัดออกไป นี่ชื่อว่า “คุณค่านั่นซึ่งไม่ได้ของ
การบวช” ประการที่ ๓

๔. ทุปฏิวะชตา คุณเครื่องที่เป็นพื้นฐานอัน
คนปัญญาอ่อนรู้ได้ยาก เพราะเป็นของละเอียดสุขุม
ยิ่งนัก อันนั้นเห็นจะพอเข้าใจแล้ว ธรรมวินัยเป็นของ
ละเอียดมาก ธรรมดาของละเอียดเราจะต้องทำให้ตัว
ของเราเป็นคนละเอียดจึงจะเข้ากันได้ เปรียบเหมือน
ถ้วยแก้วซึ่งเป็นของละเอียด เราจะเอาสิ่งหยาบ ๆ เช่น
ก้อนหินมาเสียดมาถู ถ้วยแก้วก็ต้องเป็นร้าวเป็นรอย
เพราะของละเอียดกับของหยาบเข้ากันไม่ได้ ต่อเมื่อ
เอาผ้าที่ละเอียดมาเช็ดถ้วยแก้ว จึงจะสะอาดเรียบร้อย
ได้ ข้อนั้นแหละฉันใด พระธรรมวินัยของสมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นของละเอียดอ่อน เราผู้เป็นพระ
ภิกษุจึงจำเป็นต้องปรับภักขิยาของเราให้ละเอียด ปรับ

วาจาของเราให้ละเอียด ปรับใจของเราให้ละเอียด จึง
จะเข้ากับพระธรรมวินัยอันเป็นของละเอียดได้ เพราะ
ฉะนั้นถ้าเป็นคนปัญญาอ่อนก็ไม่สามารถที่จะรู้ทั่วถึงได้
นี่เป็น “คุณค่าอันซึ่งไม่ได้ของการบวช” ประการที่ ๔

๕. พหุสัวรรกขียตา คุณเครื่องที่เป็นพื้นฐาน
อันมีข้อบังคับเข้มงวดกวดขัน คือว่าพระโดยเฉพาะก็มี
พระวินัย เป็นข้อบังคับให้เข้าอยู่ในระเบียบทั้งทางกาย
และทางวาจา กายวาจาที่จะเป็นระเบียบเรียบร้อยได้
ก็ต้องอาศัยพระวินัย ที่นี้ส่วนใจที่จะละเอียดได้ก็ต้อง
อาศัยธัมมะเข้ามาประกอบกับใจ จึงจะสามารถรักษา
ข้อบังคับอันเข้มงวดกวดขันนั้นได้ นี่เป็น “คุณค่าอัน
ซึ่งไม่ได้ของการบวช” ประการที่ ๕

รวมความว่า คุณค่าอันซึ่งไม่ได้ของการบวชนั้นมี
อยู่ ๕ ประการฉะนั้น ข้าพเจ้าได้ถวายเป็นความรู้เพียงเท่านั้น
ก็นับว่าพอสมควรแก่กาลเวลา เพราะรู้สึกว่าการ
กำลังมันอ่อนเต็มที ใจมันก็อยากจะหยุดอยู่ แต่ว่าปาก
มันไม่อยากจะพูด มันเหนื่อย เพราะฉะนั้นเท่าที่พูดมา

๕๘ นักพอเห็นจะได้ความ ก็ขอจบแต่เพียงเท่านี้ ที่สุดนี้ขอ
 อำนวยอวยพร เพราะอำนาจกุศลเจตนาของท่านสห-
 ธรรมิกทั้งหลาย ที่ได้อุทิศสำหรับบารามั่งฟุ้ง นับว่า
 เป็นบุญเป็นกุศล พร้อมด้วยคุณพระศรีรัตนตรัย และ
 บุญกุศลที่ข้าพเจ้าได้บำเพ็ญมา ตั้งแต่วันรู้เพียงสาจนถึง
 บัดนี้ จงมารวมกันเป็นบุญฤทธิ์ประสิทธิ์ประสาท ให้
 ท่านสหธรรมิกทั้งหลาย จงเป็นผู้บริบูรณ์ บริโภค
 บริโภค บริบูรณ์ ให้ได้เห็นธัมมะ คำสั่งสอนของสมเด็จพระ
 พระสัมมาสัมพุทธเจ้าภายในพรุชานี้ทุกท่านเทอญ.

๑๑๗๑. ๑๑๗๒. ๑๑๗๓. ๑๑๗๔. ๑๑๗๕. ๑๑๗๖. ๑๑๗๗. ๑๑๗๘. ๑๑๗๙. ๑๑๘๐.

๑๑๘๑. ๑๑๘๒. ๑๑๘๓. ๑๑๘๔. ๑๑๘๕. ๑๑๘๖. ๑๑๘๗. ๑๑๘๘. ๑๑๘๙. ๑๑๙๐.

๑๑๙๑. ๑๑๙๒. ๑๑๙๓. ๑๑๙๔. ๑๑๙๕. ๑๑๙๖. ๑๑๙๗. ๑๑๙๘. ๑๑๙๙. ๑๒๐๐.

๑๒๐๑. ๑๒๐๒. ๑๒๐๓. ๑๒๐๔. ๑๒๐๕. ๑๒๐๖. ๑๒๐๗. ๑๒๐๘. ๑๒๐๙. ๑๒๑๐.

๑๒๑๑. ๑๒๑๒. ๑๒๑๓. ๑๒๑๔. ๑๒๑๕. ๑๒๑๖. ๑๒๑๗. ๑๒๑๘. ๑๒๑๙. ๑๒๒๐.

๑๒๒๑. ๑๒๒๒. ๑๒๒๓. ๑๒๒๔. ๑๒๒๕. ๑๒๒๖. ๑๒๒๗. ๑๒๒๘. ๑๒๒๙. ๑๒๓๐.

๑๒๓๑. ๑๒๓๒. ๑๒๓๓. ๑๒๓๔. ๑๒๓๕. ๑๒๓๖. ๑๒๓๗. ๑๒๓๘. ๑๒๓๙. ๑๒๔๐.

๑๒๔๑. ๑๒๔๒. ๑๒๔๓. ๑๒๔๔. ๑๒๔๕. ๑๒๔๖. ๑๒๔๗. ๑๒๔๘. ๑๒๔๙. ๑๒๕๐.

๑๒๕๑. ๑๒๕๒. ๑๒๕๓. ๑๒๕๔. ๑๒๕๕. ๑๒๕๖. ๑๒๕๗. ๑๒๕๘. ๑๒๕๙. ๑๒๖๐.

๑๒๖๑. ๑๒๖๒. ๑๒๖๓. ๑๒๖๔. ๑๒๖๕. ๑๒๖๖. ๑๒๖๗. ๑๒๖๘. ๑๒๖๙. ๑๒๗๐.

๑๒๗๑. ๑๒๗๒. ๑๒๗๓. ๑๒๗๔. ๑๒๗๕. ๑๒๗๖. ๑๒๗๗. ๑๒๗๘. ๑๒๗๙. ๑๒๘๐.

๑๒๘๑. ๑๒๘๒. ๑๒๘๓. ๑๒๘๔. ๑๒๘๕. ๑๒๘๖. ๑๒๘๗. ๑๒๘๘. ๑๒๘๙. ๑๒๙๐.

๑๒๙๑. ๑๒๙๒. ๑๒๙๓. ๑๒๙๔. ๑๒๙๕. ๑๒๙๖. ๑๒๙๗. ๑๒๙๘. ๑๒๙๙. ๑๓๐๐.

๑๓๐๑. ๑๓๐๒. ๑๓๐๓. ๑๓๐๔. ๑๓๐๕. ๑๓๐๖. ๑๓๐๗. ๑๓๐๘. ๑๓๐๙. ๑๓๑๐.

๑๓๑๑. ๑๓๑๒. ๑๓๑๓. ๑๓๑๔. ๑๓๑๕. ๑๓๑๖. ๑๓๑๗. ๑๓๑๘. ๑๓๑๙. ๑๓๒๐.

๑๓๒๑. ๑๓๒๒. ๑๓๒๓. ๑๓๒๔. ๑๓๒๕. ๑๓๒๖. ๑๓๒๗. ๑๓๒๘. ๑๓๒๙. ๑๓๓๐.

๑๓๓๑. ๑๓๓๒. ๑๓๓๓. ๑๓๓๔. ๑๓๓๕. ๑๓๓๖. ๑๓๓๗. ๑๓๓๘. ๑๓๓๙. ๑๓๔๐.

ธัมมะที่พระพุทธองค์ตรัสสอนว่า
เป็นเครื่องกระทำให้เป็นสมณะ

โอวาทของ พระศาสนโสภณ* (เจริญ สุวฑฺฒโน)

อบรมนวกภิกษุในพระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๑๕ เวลา ๑๓.๐๐ น.

* ได้รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์เป็น สมเด็จพระญาณ-
สังวร เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๕

กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

เขตเทศบาลนครเชียงใหม่

(ม.เชียงใหม่) เขตเทศบาลนครเชียงใหม่

กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

ม.เชียงใหม่ เขตเทศบาลนครเชียงใหม่

กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

ม.เชียงใหม่ เขตเทศบาลนครเชียงใหม่

วัน^๕นี้เริ่มการสอนนวก^๕ภิกษุในพรรษกาล^๕นี้ ท่าน
 ทั้งหลาย ได้เข้ามาบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา
 เพื่อปฏิบัติศึกษาของพระภิกษุ และเล่าเรียนศึกษาพระ-
 พุทธศาสนา อุทิศเวลาแม้ชั่วระยะเวลาประมาณ ๓-๔
 เดือน เพื่อศึกษาปฏิบัติพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ
 เพราะฉะนั้น ก็ขอให้ทุก ๆ ท่านได้ตั้งใจใช้เวลาศึกษา
 ปฏิบัติพระพุทธศาสนาให้เต็มที่ ในครั้งพุทธกาลปรากฏ
 ตามที่เล่าไว้ในเรื่องต่าง ๆ ว่า ภิกษุทั้งหลายส่วน
 ใหญ่ผู้ที่ยังไม่เสร็จกิจ ย่อมใช้เวลาไตรมาสที่จำพรรษา
 นี้ปฏิบัติในสมณธรรมเพื่อบรรลุมรรคผล อันเป็นผล
 ที่มุ่งหมายของการบวชโดยตรง เพราะเมื่อออกพรรษา
 แล้ว ภิกษุทั้งหลายก็มักจะจาริกไปในถิ่นต่าง ๆ เพื่อ
 ประกาศพระพุทธศาสนา และเพื่อให้ประชาชนในถิ่น
 นั้น ๆ ได้มีโอกาสพบเห็นและบำเพ็ญบุญ ในบัดนี้แม้
 จะไม่ได้มุ่งถึงมรรคผลดังกล่าว แต่ก็ควรใช้เวลา
 ไตรมาส^๕นี้ศึกษาเล่าเรียนพระพุทธศาสนาอันเป็นภาค
 ปริยัติธรรมส่วนหนึ่ง และฝึกหัดปฏิบัติในกรรมฐาน

อันนับว่าเป็นสมณธรรม เพื่อฝึกหัดให้จิตใจได้พบกับ
 ความสงบและได้พบกับปัญญา คือ ทั่วความรู้ที่เข้าถึง
 สัจจะอีกส่วนหนึ่งนั้นนับว่าเป็นปฏิบัติธรรม ว่าถึงภาค
 ปฏิบัติธรรม คือ เกี่ยวแก่การเล่าเรียนศึกษา ทางวั
 ต์โคจรหลักสูตร เพื่อสั่งสอนอบรมตามหลักสูตรของ
 นวกภูมิหรือนักธรรมชั้นตรี อันเป็นภูมิที่เป็นพื้นฐาน
 เมื่อท่านทั้งหลายได้ตั้งใจรับการสั่งสอนอบรมดังกล่าว
 ย่อมจะได้ความรู้พระพุทธศาสนาที่เป็นพื้นฐานทั่วไป
 แม้การสอน อันเป็นกรณียะที่อุปัชฌาย์จะพึงสั่งสอนอบรม
 สัทธิวิหาริกนั้นก็นับว่าเป็นปฏิบัติธรรมเหมือนกัน คือ
 เป็นการสอนที่จะต้องตั้งใจฟัง และตั้งใจกำหนดจดจำ
 พิจารณา และการสอนก็ต้องอาศัยคัมภีร์พระพุทธ-
 ศาสนาเป็นหลัก และคัมภีร์พระพุทธศาสนานักมพระ
 ไตรปิฎกเป็นหลักใหญ่ ซึ่งตามประวัติแสดงว่า พระสงฆ์
 ในลังกาทวีปได้ประชุมกันสังคายนาพระธรรมวินัยนับ
 ต่อจากที่กระทำในชมพูทวีป เป็นครั้งที่ ๕ แล้ว ก็ได้
 ประารภถึงความจำของบุคคลว่าเสื่อมลงไป สมควรที่

จะได้จารึกไว้เป็นตัวอักษร จึงได้จารึกปาพจน์ คือคำ
 สั่งสอนของพระพุทธเจ้าไว้เป็นตัวอักษรดังที่เรียกว่า
 พระไตรปิฎก พระไตรปิฎกที่จารึกไว้เป็นตัวอักษรใน
 ครึ่งนั้นก็ตกอยู่ในประมาณพุทธศตวรรษที่ ๕ ก็ได้รับ
 นับถือเป็นคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนา ประเทศ
 ต่าง ๆ ที่รับนับถือพระพุทธศาสนาก็ได้รับนับถือคัมภีร์
 พระไตรปิฎกที่จารึกในลังกาคึ่งนั้นเป็นต้นฉบับสืบต่อ
 กันมาจนถึงในประเทศไทยเรา นี้ การสั่งสอนพระพุทธ
 ศาสนาก่ออาศัยหลักที่แสดงไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎกนี้
 การบวชเรียนของเราทั้งหลาย ก็เป็นไปตามที่แสดงไว้
 ในคัมภีร์พระไตรปิฎกนี้ แม้การสอนในที่นี้ก็อาศัย
 หลักจากคัมภีร์พระไตรปิฎกดังกล่าว ฉะนั้นก็จึงนับว่า
 เป็นปริยัติธรรม แต่ว่าการสอนในที่นี้จะไม่มุ่งสอนไป
 ตามหลักสูตรแห่งนวกภูมิ จะเลือกสอนตามที่เราเห็นว่า
 เหมาะสมและจะมุ่งสอนให้หนักไปในทางปฏิบัติธรรม
 ซึ่งนับว่าเป็นสมณธรรมและก็จะฝึกหัดการปฏิบัติในที่
 ควบคู่ไปกับการสอนด้วย.

ในวันนี้จะได้มาถึงเรื่องการบวชและเรื่องสมณ-
 ธรรม การบวชนั้นมาจากศัพท์ว่า “บรพชา” คำว่า
 บรพชาก็มาจากศัพท์ว่า ปพพชชา ไทยเราเรียกว่า
 บรพชา และเรียกให้สั้นเข้าอีกว่า บวช หมายถึง
 การออก คือการออกจากเรือนไปเป็นผู้ไม่มีบ้านไม่มีเรือน
 จึงมีคำเรียกผู้บวชว่า “อนาคาริยะ” หรือ “อนาคาริก”
 ที่แปลว่าคนไม่มีบ้านมีเรือน และเมื่อต้องออกจากบ้าน
 เรือนเป็นผู้ไม่มีบ้านไม่มีเรือนดังกล่าว จึงต้องดำเนิน
 ชีวิตด้วยอาศัยปัจจัยทั้ง ๔ ซึ่งเป็นทางดำรงชีวิตของผู้
 บวชซึ่งนับว่าเป็นอย่างแรนແຄ້นหรืออย่างอุกฤษฏ์ คือ
 เทยวบิณฑบาต นุ่งห่มผ้าบังสุกุล อยู่โคนไม้ ฉนัยา
 ดองด้วยน้ำมูตรเน่า เพราะเมื่อออกจากบ้านเรือนเป็นคน
 ไม่มีบ้านไม่มีเรือน ก็จะได้อาหารสำหรับบริโภคประจำ
 วันจากไหน ก็ต้องได้จากการที่เทยวบิณฑบาต คือ
 ถือบาตรเดินออกไปขอเขาด้วยอาการขออย่างสมณะ
 ดังที่ได้ถือปฏิบัติกันอยู่จนถึงทุกวันนี้ ผ้าห่มจะได้
 จากไหน ก็ต้องเทยวเก็บจากผ้าที่เขาทิ้ง จนกระทั่งผ้า

ห่อศพนำเอาماشกมาเย็บย้อมไซ้เป็นผ้าห่อผ้าห่ม จะอยู่
 ที่ไหน ก็ต้องอยู่ตามโคนไม้ เพราะไม่มีบ้านมีเรือน
 จะอยู่ และเมื่ออยู่โคนไม้เจ็บป่วยขึ้นก็ต้องอาศัยเก็บลูก
 ไม้เป็นต้นที่เป็นยามาคองควายนามูตรเน่า สำหรับที่จะ
 ได้บริโภคเป็นยา นี้ออย่างอุกฤษฏ์คืออย่างแร้นแค้น
 ที่สุด แต่แม่เช่นนั้นนิสัยทั้ง ๔ นี้ยังเป็นเครื่องแสดง
 ถึงหลักแห่งการครองชีวิตของผู้บวช ผู้ที่สละบ้านเรือน
 ออกมาเป็นผู้ที่ไม่มีบ้านมีเรือนแล้ว แต่เมื่อได้มีผู้
 ศรัทธาความเชื่อปสาทะความเลื่อมใสมากขึ้น จึงได้ให้
 อุปการะด้วยเครื่องอาศัยเหล่านี้ให้สะดวกสบายขึ้น คือ
 ได้ให้อาหาร ให้ผ้าห่มผ้าห่ม ให้ที่อยู่อาศัย ให้หยูกยา
 แก่ไข่นี้เรียกว่า อติเรกลาภ คือเป็นการได้มาที่เป็น
 อติเรก คือที่เหลือเพื่อ ที่นอกไปจากส่วนที่เป็นนิสัย
 ทั้ง ๔ นั้น จนถึงได้มีการสร้างวัดสำหรับให้ภิกษุสาม-
 เณรได้อยู่อาศัย และได้จัดสร้างถวายเป็นเครื่องอุปกรณ์
 ต่าง ๆ สำหรับที่จะให้เกิดสัพพะปาละมากขึ้นทุกที ดังที่
 ปราภฏอยู่ในบัดนี้ จนถึงวัดซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของภิกษุ

สามเณรนั้น ดี ประณีต เป็นสัปปายะ ยิ่งไปกว่าที่
 อยู่อาศัยของชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้ทนุบำรุงพระพุทธศาสนา
 เอง ก็จะพึงเห็นได้ทั้งในกรุงเทพ ฯ และในหัวเมือง
 ในหัวเมืองนั้นยิ่งจะเห็นได้ชัด ดังเช่น ในหมู่บ้านของ
 ชาวสวนชาวนา จะเห็นบ้านของชาวบ้านเป็นบ้านเล็ก ๆ
 มุงจากมุงใบไม้ แต่ว่าวัดที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านนั้น เขา
 สร้างโบสถ์วิหารสวยงาม กฎที่อยู่อาศัยของพระภิกษุ
 สามเณรก็ใหญ่โตเรียบร้อย ซึ่งดูแล้วก็จะเห็นว่าเขา
 สร้างให้ดีกว่าที่เขาอยู่อาศัย เพราะฉะนั้นผู้ที่เข้ามาบวช
 ถ้าไม่ได้พิจารณาดูให้รู้วัตถุประสงค์ของการบวช และ
 ลมหายใจทั้ง ๔ ซึ่งเป็นหลักครองชีวิตของผู้บวชเสีย ก็
 ย่อมจะมีความประมาท ไม่ตั้งใจศึกษาปฏิบัติพระพุทธร-
 ศาสนาให้สมกับเจตนาของเขา เมื่อเป็นเช่นนั้นการที่
 บริโภคปัจจัยทั้ง ๔ ที่เขาถวาย จึงกลายเป็นถ้อยบริโภค
 คือเหมือนอย่างขโมยเขามากินบ้าง อื่นบริโภค คือ
 เหมือนอย่างกู้หนเขามากินบ้าง ที่เป็น ถ้อยบริโภค
 คือเหมือนอย่างขโมยเขามากินนั้น ก็คือเมื่อได้บริโภค

ปัจจัย ๔ ที่เขาถวายเป็นศรัทธาปสาทะตั้งนั้นแล้ว ก็
ประพัตติทุกศีลต่าง ๆ ดังนี้ การบริโภคนั้นเรียกว่า เถยย-
บริโภคนั้น แม้จะไม่ประพัตติทุกศีลต่าง ๆ แต่ไม่ได้พิจารณา
ปัจจัยทั้ง ๔ ที่บริโภคนั้น เมื่อบริโภคนั้นแล้วก็ไม่ได้อะไร
ศึกษาเล่าเรียน แต่ว่าอยู่อย่างเกียจคร้าน หรือว่าก่อ
กิเลสตัณหาในใจของตนให้มากขึ้น ดังนั้นก็กลายเป็น
อินบริโภคนั้น คือเหมือนอย่างที่ถูกเขามากิน

เพราะฉะนั้น จึงสมควรที่จะได้พิจารณาให้รู้จัก
วัตถุประสงค์ของการบวชอันสืบเนื่องมาถึงนิสัยทั้ง ๔
ดังกล่าว และวัตถุประสงค์ของการบวชนั้น ก็เป็น
เรื่องสืบเนื่องมาจากการออกจากเรือนมาเป็นผู้ไม่มี
เรือน คือออกมาทำไม ? ทำไมจึงไม่อยู่ในบ้านในเรือน
ออกมาจากบ้านจากเรือนทำไม ? นี่แหละเป็นข้อที่เรา
ควรจะได้ทำความเข้าใจกันไว้เป็นประการแรก

ในที่นี้จะยกพระสูตร พระสูตรหนึ่งที่พระพุทธ-
เจ้าได้ทรงสั่งสอน เตือนภิกษุทั้งหลายให้มีความสำนึก
ถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าว และให้ปฏิบัติตนให้เหมาะสม

กับวัตถุประสงคฺ์ดังกล่าว พระพุทธเจ้าได้ตรัสเตือน
 ภิกษุทั้งหลายไว้โดยความว่า พวกคนเขาเห็นท่าน
 ทั้งหลาย เขาก็จำสำคัญในท่านทั้งหลายว่า “เป็นสมณะ
 เป็นสมณะ” และเมื่อเขาถามท่านทั้งหลายว่าเป็นใคร
 ท่านก็จะตอบเขาว่า เป็นสมณะ เป็นสมณะ เมื่อพูด
 อย่างไทย ๆ เราก็ตอบว่า เป็นพระ เป็นพระ และ
 ใครเขาเห็นเขาก็จำได้ว่าเป็นพระ เป็นพระ เพราะ
 ฉะนั้น เมื่อท่านทั้งหลายได้มีชื่ออย่างนี้ ได้ปฏิญาณ
 ตนอย่างนี้ ก็ควรจะได้สำนึกศึกษาอยู่เนือง ๆ ว่า ธรรมะ
 เหล่าใดที่เป็นเครื่องกระทำให้เป็นสมณะหรือเป็นพระ
 เราทั้งหลายจักสมาทานประพฤติธรรมะเหล่านั้น เมื่อ
 เป็นเช่นนั้น ชื่อเรียกของเราทั้งหลายว่าสมณะก็จักเป็น
 จริงขึ้น ? ความปฏิญาณตนว่าเป็นสมณะก็จักเป็นจริง
 ขึ้น และเราทั้งหลายได้บริโภคน้ำจืดทั้ง ๔ ของคน
 เหล่าใด ความอุปการะด้วยปัจจัยทั้ง ๔ ของคนเหล่านั้น
 ในเราทั้งหลาย จักเป็นสิ่งที่มัลผลมากมีอันสูงส่งมาก
 ทั้งการบวชของเราทั้งหลายนี้จักเป็นสิ่งที่ไม่เป็นหมัน

คือจักเป็นสิ่งที่มืผล เป็นสิ่งที่มืกำไร ดังนั้น

ต่อจากนั้นพระพุทธเจ้าก็ได้ตรัสสอนให้ปฏิบัติธรรมะ
ซึ่งเป็นเครื่องกระทำให้เป็นสมณะ โดยลำดับ ดังนี้:-

๑. พึงศึกษาว่าเราทั้งหลายจักประกอบด้วยหิริ
ความละอายใจต่อความชั่ว โอตตัปปะ ความเกรงกลัว
ต่อความชั่ว

๒. พึงศึกษาว่าเราจักมีกายสมาจาร คือความ
ประพฤติทางกายที่บริสุทธิ์ ที่ตนที่เปิดเผย ไม่เป็นช่อง
ประกอบด้วยความสำรวม ทั้งจะไม่ยกตนข่มท่านด้วย
ข้อนั้น

๓. พึงศึกษาว่าเราทั้งหลายจักมีวจีสมาจาร คือ
ความประพฤติทางวาจาได้แก่พูด ที่บริสุทธิ์

๔. พึงศึกษาว่าเราจักมีมโนสมาจาร ความประ-
พฤติทางใจ คือคิดอันบริสุทธิ์

๕. พึงศึกษาว่าเราจักมีอาชีวะ คือความเลียงชีวิต
อันบริสุทธิ์

๖. ฟังศึกษาว่าเราจักมีอินทรีย์สังวร ความสำรวม
อินทรีย์ หมายถึงสำรวมตา สำรวมหู สำรวมจมูก
สำรวมลิ้น สำรวมกาย สำรวมมโนคือใจ กล่าวคือ
จักมีสติสำรวมระวังใจ ในเมื่อตาเห็นรูปอะไร ในเมื่อ
หูได้ยินเสียงอะไร ในเมื่อจมูกได้กลิ่นอะไร ในเมื่อ
ลิ้นได้รสอะไร ในเมื่อกายได้ถูกต้องอะไร ในเมื่อใจ
ได้คิดถึงเรื่องอะไร ก็มีสติสำรวมใจว่า นั้นสักแต่ว่า
เป็นรูป เป็นเสียง เป็นกลิ่น เป็นรส เป็นสิ่งที่กาย
ถูกต้อง เป็นเรื่องเป็นราวที่ใจคิด ไม่ควรที่จะให้สิ่ง
เหล่านั้นไหลเข้ามาออกกิเลส คือความยินดี ความยินร้าย
ขึ้นในใจ ไม่ควรที่จะให้สิ่งเหล่านั้นไหลเข้ามาออกกุศล
ธรรมทั้งหลายขึ้นในใจ เมื่อมีสตिकอยสำรวมระวังรักษา
อยู่เช่นนั้นจักเป็นเครื่องป้องกันไม่ให้สิ่งทั้งหลายดังกล่าว
ไหลผ่านตา หู เป็นต้น เข้ามาออกกิเลสรบกวนใจได้
ดังนี้เรียกว่า มีอินทรีย์สังวร คือความสำรวมอินทรีย์

๗. ฟังศึกษาว่าเราจักมีความรู้ประมาณในการบริ-
โภคอาหาร คือพิจารณาว่าอาหารที่บริโภคนี้ ไม่ใช่

เพื่อเล่น ไม่ใช่เพื่อมัวเมา ไม่ใช่เพื่อบำรุงร่างกาย
 ให้เปล่งปลั่ง ไม่ใช่เพื่อที่จะประเทืองผิว แต่ว่าเป็น
 การบริโภคเพื่อเป็นยาปณมัตต คือเพื่อที่จะยังร่างกาย
 ให้เป็นไปได้อ คือเพื่อที่จะดำรงชีวิต ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะ
 ได้ประพัตติพรหมจรรย์ คือประพัตติสิ่งที่จิตชอบ และ
 การบริโภคนี้ ก็เป็นการระงับเวทนาเก่าคือความหิว
 กระหาย ที่จะป้องกันไม่ให้เวทนาใหม่บังเกิดขึ้น และ
 เพื่อที่จะดำรงชีวิตร่างกายให้เป็นไปได้อ ทำให้ไม่เกิด
 ทุกข์โทษขึ้น ทำให้มีความเป็นอยู่เป็นผาสุก พิจารณา
 ให้เห็นประโยชน์ดังนี้แล้วบริโภค บริโภคแต่พอประ-
 มาณสำหรับที่จะดำรงร่างกายให้เป็นไปได้อ เพื่อที่จะได้
 ประพัตติที่ปฏิบัติชอบ ดังนี้เรียกว่ารู้ประมาณในโภชนะ

๘. ศึกษาว่าเราจักตามประกอบธัมมะของผู้ที่ตน
 อยู่ คือไม่เห็นแก่หลับนอนมาก แต่ว่าปฏิบัติตนให้ตน
 อยู่ด้วยสติเสมอทั้งกลางวัน ทั้งกลางคืน โดยที่อยู่ใน
 อิริยาบถนั่งบ้าง เดินจงกรมบ้าง กำหนดเวลาให้หลับ
 นอนแต่พอสมควร ให้ตนอยู่ด้วยสติเสมอ ดังนี้เรียกว่า

ประกอบตนในร่มมะที่เป็นเครื่องทำให้ตนอยู่

๙. ศึกษาว่าเราจักประกอบสติ คือความระลึกได้ และสัมปชัญญะ คือความรู้ตัว ในอิริยาบถใหญ่ อิริยาบถน้อยทั้งหลาย กล่าวคือหัดให้เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะในทุกอิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง นอน นี้เรียกว่า เป็นอิริยาบถใหญ่ ตลอดถึงอิริยาบถน้อย เช่น ในการก้าวไปข้างหน้า ในการถอยไปข้างหลัง ในการแล ในการเหลียว ในการเหยียดอวัยวะออกไป เช่น เหยียดมือ เหยียดเท้า ในการคู้อวัยวะร่างกายเข้ามา เช่น คู้มือคู้เท้าเข้ามา ในการนั่ง ในการห่ม ในการบริโภค ในการถ่าย ตลอดจนถึงในการหลับในการตื่น ในการพูด ในการฟัง หัดให้เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะอยู่ในอิริยาบถทั้งปวงดังกล่าว

๑๐. ศึกษาว่าเราจักปฏิบัติคอยชำระจิตใจของตน จากนิวรณ์ คือกิเลสเป็นเครื่องกั้นจิตทั้งหลาย เพราะ ว่าจิตใจนี้ ย่อมมีนิวรณ์คือกิเลสเป็นเครื่องกั้นจิตประจำ อยู่เป็นอันมาก ดังเช่น กามฉันท์ ความพอใจรักใคร่

อยู่ในกามคือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะที่น่า
 รักใคร่ น่าปรารถนา พอใจทั้งปวง จิตใจมักจะคิดไป
 ถึงรูปบ้าง เสียงบ้าง กลิ่นบ้าง รสบ้าง โผฏฐัพพะ
 คือสิ่งที่กายถูกต้องบ้าง ที่น่ารักใคร่น่าปรารถนาพอใจ
 ทั้งปวง เรื่องเหล่านี้มักจะ^๕เป็น^๖พื^๗นจิตใจของสามัญชน
 ทั่วไปที่จะตั้งใจให้คิดไปถึงอยู่เสมอ นี่คื^๘ กามฉันท^๙
 ไม่เช่นนั้น^{๑๐}ก็เป็นความโกรธแค้นขัดเคือง ก็เกี่ยวแก่รูป
 เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ดังกล่าวนั้นนั้นแหละ
 ที่ไม่น่ารักใคร่ปรารถนาพอใจ ก็เมื่อต้องไปประสบเข้า
 ก็เกิดความโกรธแค้นขัดเคือง ไม่เช่นนั้น^{๑๑}ก็เป็นความ
 ง่วง ดังเช่นในขณะที่จิตใจสงบ สงบจากอารมณ์ที่
 น่ารักใคร่หรือว่าสงบจากอารมณ์ที่น่าขัดใจที่ไม่ชอบ
 เมื่ออารมณ์ทั้ง ๒ นั้น^{๑๒}ไม่มีความง่วงก็จะเข้ามา ดังจะพึง
 เห็นได้ เช่น ในขณะที่พึงเทศน์ฟังอบรมหรือฟังสอน
 ต่าง ๆ ที่จิตใจจะต้องรวมเข้ามาฟัง จึงสงบจากอารมณ์
 ที่น่ารักใคร่หรือว่าที่น่าโกรธแค้น ความง่วงก็เข้ามาแทน
 ที่^{๑๓} นี่^{๑๔}ก็เป็นนิ^{๑๕}วรณ์อีกข้อหนึ่ง ถ้าความง่วงเข้ามาแล้ว

ก็^๕กันจริง ๆ เพราะทำให้^๕ฟังก็^๕ไม่ได้ยิน ไม่^๕รู้เรื่อง
 กัน^๕ปัญญาที่^๕จะ^๕รู้ หรือว่าถ้า^๕ความ^๕ง่วง^๕ไม่^๕เข้ามา ใจ^๕ก็^๕ฟัง
 ออก^๕ไป^๕ใน^๕เรื่อง^๕ต่าง ๆ ข้าง^๕นอก หรือ^๕ไม่^๕เช่น^๕นั้น ก็
 เป็น^๕ความ^๕ล่ง^๕เล^๕เคลือบ^๕แคลง^๕สงสัย^๕ต่าง ๆ ที่^๕ทำให้^๕จิต^๕ใจ
 กระ^๕ต่าง ทำให้^๕จิต^๕ใจ^๕ไม่^๕สงบ^๕เหล่านี^๕เป็น^๕นิ^๕วร^๕ณ^๕ คือ
 เป็น^๕เครื่อง^๕กน^๕ทง^๕นั้น เพราะ^๕ฉะนั้น ก็^๕ฟัง^๕ปฏิบัติ^๕ค^๕อย
 ชำ^๕ระ^๕จิต^๕ใจ^๕ของ^๕ตน^๕ให้^๕สงบ^๕จาก^๕นิ^๕วร^๕ณ^๕ทั้ง ๕ นี^๕

๑๑. ศึกษาว่าเราจักปฏิบัติทำสมาธิ คือ ความ
 รวม^๕จิต^๕เข้า^๕มา^๕ให้^๕ตั้ง^๕มั่น^๕อยู่^๕ใน^๕อา^๕ร^๕ม^๕ณ^๕อัน^๕เดีย^๕ว ซึ่งเป็น
 อา^๕ร^๕ม^๕ณ^๕ของ^๕สมา^๕ธิ จนถึง^๕สมา^๕ธิ^๕อย่าง^๕สูง

๑๒. ศึกษาว่าเราจักปฏิบัติอบรมให้^๕เกิด^๕ปัญ^๕ญา^๕ญาณ
 คือ ปัญ^๕ญา^๕ที่^๕หยั่ง^๕รู้^๕เข้า^๕ถึง^๕สัจ^๕จะ คือ^๕ความ^๕จริง^๕ชน^๕โดย
 ลำ^๕ดับ

พระ^๕พุ^๕ท^๕ธ^๕เจ้า^๕ใต้^๕ตร^๕ัส^๕สอน ให้^๕ภิก^๕ษุ^๕ทั้ง^๕หลาย^๕ปฏิบัติ^๕ใน-
 ธิ^๕ม^๕มะ^๕ซึ่ง^๕เป็น^๕เครื่อง^๕ทำ^๕ให้^๕เป็น^๕สม^๕ณะ^๕ถึง^๕น^๕ ความ^๕เป็น^๕
 สม^๕ณะ คือ^๕ความ^๕เป็น^๕ผู้^๕สงบ ระ^๕งับ^๕จาก^๕บา^๕ป^๕อกุ^๕ศ^๕ล^๕ธ^๕ร^๕ร^๕ม
 ทั^๕ง^๕หลาย ย่อม^๕เป็น^๕ว^๕ต^๕ถุ^๕ประ^๕ส^๕ง^๕ค^๕ของ^๕การ^๕บ^๕ว^๕ช การ^๕บ^๕ว^๕ช

คือการออกจากบ้านเรือนมาเป็นผู้ไม่มีบ้านไม่มีเรือน
 ออกมาทำไม ? ก็ออกมาเพื่อที่จะได้ปฏิบัติตนให้เป็น
 สมณะ หรือ เป็นพระ คือ เป็นผู้สงบสงัดจากบาป
 จากอกุศลธรรมทั้งหลาย ทั้งนี้จะเป็นไปได้ก็ด้วยการ
 ที่มาปฏิบัติอยู่ในธัมมะอันเป็นเครื่องทำให้เป็นสมณะ
 ดังที่ตรัสสอนไว้ และในการปฏิบัตินี้ เมื่อปฏิบัติได้
 ข้อหนึ่งก็ไม่พึงสันโดษ คือยินดี พอใจ ว่าพอแล้ว
 ไม่ต้องทำให้ยิ่งขึ้นไป แต่ว่าควรจะปฏิบัติในข้อต่อ ๆ
 ขึ้นไปอยู่เสมอจนถึงที่สุด เมื่อเป็นเช่นนั้น จึงจะเป็นผู้
 เจริญด้วยธรรมปฏิบัติในพระพุทธศาสนา และการ
 ปฏิบัติดังนี้ได้ชื่อว่าเป็นการปฏิบัติในสมณธรรม คือ
 ธัมมะซึ่งเป็นเครื่องทำให้เป็นสมณะ วันนั้นก็ยกท่าน.

โองาตแก้พระนวกะในวันลาสิกขา

ของ

พระสาสนโสภณ* (เจริญ สุวฑฺฒโน)

เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร

ณ พระตำหนักล่าง

วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ เวลา ๑๙.๐๐ น.

* ได้รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์เป็น สมเด็จพระญาณ-
สังวร เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๕

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ...

๑๐๒

(ในสาขาวิชา ...)

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ...

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ...

๑๐๒ ๑๐๒ ๑๐๒ ๑๐๒ ๑๐๒ ๑๐๒ ๑๐๒ ๑๐๒ ๑๐๒ ๑๐๒

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ...

๑๐๒ ๑๐๒ ๑๐๒ ๑๐๒ ๑๐๒ ๑๐๒ ๑๐๒ ๑๐๒ ๑๐๒ ๑๐๒

วันนี้ ท่านทั้งหลายได้มาขอขมา ด้วยมีความ
ประสงค์เพื่อลาสิกขา ท่านทั้งหลายได้สละฆราวาส
วิสัยออกมาบวชอยู่จำพรรษา และศึกษาเล่าเรียนตลอด
ไตรมาสแล้ว ก็ได้ปฏิบัติกรรมียะตามที่กำหนดไว้ทุก
อย่าง สำเร็จลงด้วยสมบูรณ์ และได้มาลาตามกำหนด
ในวัน จึงชื่อว่าท่านทั้งหลายได้ปฏิบัติกรรมียะสำหรับ
นวกะภิกษุครบถ้วนสมบูรณ์ ก็ขออนุโมทนาอำนวยการ
ในกรรมียะทุกอย่างที่ท่านทั้งหลายได้บำเพ็ญมา และต่อ
จากนี้ไป ท่านที่ประสงค์จะลาสิกขา ก็จะได้ลาสิกขากลับ
ไปเป็นฆราวาสปฏิบัติกรรมียะของฆราวาสต่อไป

การเข้ามาบวชเรียนชั่วระยะเวลาถึงนี้ เป็นธรรมเนียม
นิยมที่ใช้กันในประเทศไทยมาช้านาน นับว่าแปลก
จากประเทศอื่น ๆ แม้นับถือพระพุทธศาสนาสาย
เถรวาทด้วยกัน เช่น พม่า ลังกา ก็ไม่ปรากฏว่ามี
ธรรมเนียมอันนี้ แต่ว่าไทยเรามีธรรมเนียมถึงนี้ เป็น
การแสดงถึงอักษณาสัยของคนไทยเราส่วนตัวเป็นพิเศษ
ว่า เมื่อได้รับพระพุทธศาสนาแล้วก็ได้มาใช้ปฏิบัติให้

เป็นประโยชน์ที่กว้างขวาง ตลอดจนได้รับธรรมเนียม
 ให้ภุชงค์มาบวชชั่วคราวนั้น เพื่อที่จะได้มารับการ
 อบรมปฏิบัติในพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าให้ติด
 เป็นนิสัย อุปนิสัยออกไป และเมื่อออกไปแล้ว ก็
 ได้เป็นเครื่องประกันว่า จะเป็นคนดีเป็นทศเชือก เป็น
 ทนบถของทุกคนในตระกูล ตลอดจนถึงคนทั้งหลาย
 ที่เกี่ยวข้อง การเข้ามาบวชเรียนเพื่อรับการอบรมใน
 ระยะเวลาดังกล่าวนี้ ย่อมมองเห็นประโยชน์ เพราะ
 ฉะนั้น จึงได้นับถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณจนถึง
 ปัจจุบันนี้ จึงขอให้ท่านทั้งหลายทุก ๆ รูป ได้มีความ
 ตระหนักว่า การเข้ามาบวชเรียนของท่านทั้งหลายใน
 ระยะเวลาอันสั้นจากนี้ มิใช่เพื่อประโยชน์ในการอยู่
 เป็นสมณะ แต่เพื่อประโยชน์ในการที่จะออกไปครอง
 บ้านครองเรือน ถ้าเพื่อประโยชน์ในทางสมณะก็ต้อง
 เป็นการบวชที่ถาวร ฉะนั้น ประโยชน์ในการออกไป
 ครองบ้านครองเรือนนั้น จึงเป็นวัตถุประสงค์สำคัญ
 ของการที่ท่านทั้งหลายเข้ามาบวชเรียนเป็นประการแรก

เพราะว่า การครองเรือนนั้นจะต้องมีคุณธรรมสำหรับ
 ปฏิบัติ ไม่ใช่มีความรู้ความสามารถในศิลปวิทยาการ
 ทางอาชีพทางโลกอย่างใดอย่างเดียว จำเป็นจะต้องมี
 คุณธรรมสำหรับประพฤติปฏิบัติอีกส่วนหนึ่ง ศิลปวิท-
 ยาการสำหรับประกอบอาชีพทางโลกนั้น ท่านทั้งหลาย
 ก็ได้เรียนมาน้อยหรือมากตามสมควรแก่ภาวะของตน
 แล้ว แต่ว่าคุณธรรมต่าง ๆ สำหรับเป็นเครื่องประดับ
 จิตใจประดับความรู้ นั้น เป็นสิ่งที่ท่านทั้งหลายพึงศึกษา
 จากพระพุทธศาสนาและโดยเฉพาะจากการเข้ามาบวช
 เรียนครั้งนี้ เมื่อเทียบเวลากันแล้ว เวลาแห่งชีวิตของ
 คนเราอย่างมากที่สุด ๑๐๐ ปีไม่มากกว่านี้ เวลาที่เข้ามา
 บวชเรียนเพียง ๓ เดือนเศษ ๆ นี้ เมื่อเทียบกับเวลา
 ของชีวิตทั้งสิ้น แม้จะน้อยกว่า ๑๐๐ ปีมาก ก็นับว่า
 เป็นเวลาที่สั้นนิดเดียวเท่านั้น ส่วนเวลาที่ท่านทั้งหลาย
 จะต้องไปประกอบอาชีพครอบครองบ้านเรือน เป็น
 ฆราวาสนั้นเป็นเวลาที่ยาวไกลนาน ฉะนั้นเวลาที่บวช
 เรียนเพียง ๓ เดือนกว่า ๆ ก็นับว่าสั้นนิดเดียวนี้ ถ้า

หากว่าท่านทั้งหลายไม่ทอดทิ้งเสีย แต่เมื่อสีกออกไป
 แล้วยกหมั้นระลึกถึงและพึ่งเทศน์บ้าง อ่านหนังสือ
 ธรรมะบ้างเป็นครั้งเป็นคราว และตั้งใจปฏิบัติอยู่ใน
 ศีลธรรมอันควรแก่ภาวะของตนซึ่งมีอยู่พร้อมแล้ว ตาม
 ที่ท่านทั้งหลายได้เล่าเรียนมา เวลาที่บวชจำกัคนัดเดียว
 หนึ่งจะกลายเป็นประโยชน์หนักหนา ทำให้ท่านทั้งหลาย
 ได้ประสบความสวัสดิ์ในการครองเรือน และประสบ
 ความสวัสดิ์ในการงาน และจะได้รับความสำเร็จแม้ว่า
 จะต้องพบอุปสรรค หรือจะต้องพบความขัดข้องใน
 บางครั้งบางคราวหรือจะต้องเสียสละเพราะเหตุประ-
 พฤติธรรมะแต่ว่าธรรมะที่ได้ศึกษาเล่าเรียนนี้ ย่อมจะ
 ช่วยได้ในเมื่อท่านทั้งหลายได้ระลึกถึง และนำไป
 พิจารณากับการที่ท่านทั้งหลายจะต้องเสียสละไปบ้าง
 เพราะเหตุที่ประพฤติธรรมะนั้น ความดีที่ท่านทั้งหลาย
 ได้รับก็จะคุ้มค่าหรือยิ่งกว่า

ความเห็นคุณค่าของความดีอันควรแก่ภาวะของ
 ตน ยิ่งกว่าคุณค่าของวัตถุอันจะพึงได้มาในทางที่ไม่

ขอบ ขอนี้เป็นวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งของ
 การบวชเรียน และนอกจากนี้ ความมีคุณสมบัติทาง
 จิตใจอย่างสูง เช่นว่าความกตัญญูในมารดา บิดา
 ในผู้มีพระคุณ ความรักความรู้จักรับผิดชอบใน
 ครอบครัว และความรู้จักที่จะทำตนให้เป็นมิตรที่ดี
 ของมิตรทั้งหลายเป็นต้น ตามหลักของทศ ๖ ซึ่งนับ
 ว่าเป็นหลักธรรมสังคมอันสำคัญอย่างหนึ่งของพุทธ-
 ศาสนา เหล่านี้ย่อมเป็นข้อสำคัญ เป็นวัตถุประสงค์
 แต่ละประการของการที่ท่านทั้งหลายเข้ามาบวชเรียน
 เพราะฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้ตระหนักใน
 ความสำคัญเหล่านี้ และให้ถือเอา ความประพฤติกี่จะ
 ไปแสดงออกหลังจากที่ลาสิกขาไปแล้วนี้แหละให้
 เป็นประกาศนียบัตรสำคัญที่สุด ประกาศนียบัตรที่เป็น
 กระดาษ ตลอดจนถึงหนังสือตำรับตำราต่าง ๆ นั้น
 ย่อมเป็นอุปกรณ์ และก็เครื่องแสดงเครื่องชี้ตาม
 ธรรมเนียมการสอบเท่านั้น แต่ว่าความประพฤติกี่จะ
 แสดงออกไปนี้ ย่อมเป็นประกาศนียบัตรอันสำคัญ คน

ทงหลายย่อมจะมองความประพฤติ^๕ เป็นข้อสำคัญ^๖ เขา
 ไม่คำนึงถึงประกาศนียบัตรหรือคุณ^๗สิ่งอื่น^๘ แต่เขาจะดู
 ความประพฤติว่าลูกหลานของเรา สามีของเรา เพื่อน
 ของเรา เขามาบวชแล้ว ๓-๔ เดือน สึกออกไปแล้ว
 เป็นอย่างไร มีความ^๙คืออะไรเปลี่ยน^{๑๐}ขึ้นมาบ้าง อันนั้นเป็น
 ข้อสำคัญ^{๑๑}ที่ท่านทั้งหลายจะต้อง^{๑๒}เตือนใจตนเองอยู่เสมอ
 ถ้าหากว่าท่านทั้งหลาย^{๑๓}ได้มีความ^{๑๔}บกพร่องอันใดมาแต่
 ก่อนบวช เช่นว่า^{๑๕}มักจะ^{๑๖}ไม่เอาใจใส่ในการงาน ชอบ
 หลบเลี่ยง หรือว่ามี^{๑๗}ครอบครัวแล้ว^{๑๘} ก็ไม่ค่อย^{๑๙}รับผิดชอบ
 ชอบ^{๒๐}ไม่ค่อย^{๒๑}เอื้อเฟื้อ^{๒๒}ในมารดาบิดา ไม่ค่อย^{๒๓}คำนึงถึง
 ลูก^{๒๔}เท่าที่^{๒๕}มีอยู่ ชอบ^{๒๖}เที่ยวเตร่^{๒๗}บ้างอะไร^{๒๘}พรรณ^{๒๙}นี้เป็นต้น
 เมื่อท่านทั้งหลาย^{๓๐}สึกออกไปแล้ว ก็ขอให้^{๓๑}กลับความ
 ประพฤติ^{๓๒}เช่นนั้นเสีย ให้^{๓๓}กลับ^{๓๔}เป็นผู้^{๓๕}ที่แสดง^{๓๖}ความ
 กตัญญู^{๓๗}กตเวทิต์^{๓๘}ต่อบิดามารดา มีความ^{๓๙}รับผิดชอบ^{๔๐}ในการ
 งานอันเป็น^{๔๑}หน้าที่^{๔๒}ไม่ทอดทิ้ง มีความ^{๔๓}รัก^{๔๔}ความรับผิดชอบ^{๔๕}
 ชอบ^{๔๖}ในครอบครัว ภรรยาและบุตรธิดา และกลับ
 ความประพฤติ^{๔๗}ที่บกพร่องต่าง ๆ ให้^{๔๘}ดีขึ้นตามหลัก

ธรรมของพระพุทธเจ้า ตามที่สอนไว้ในหมวดคิ-
 ปฏิบัติ ความประพฤติกี่แสดงออกนั้แหละ เป็นตัว
 ประกาศนียบัตร และเมื่อท่านทั้งหลายได้แสดงออกไป
 ในทางที่ดีที่ชอบดั่งนี้แล้ว ก็จะได้รับคามยกย่องสรร-
 เสริญจากมารดาบิดา จากครอบครัว จากมิตรสหาย ว่า
 การเข้ามาบวชนั้ไม่เปล่าประโยชน์ แม้จะเป็นเวลา ๓
 เดือนกว่าก็ได้ประโยชน์คุ้มค่า ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง
 และเขาทั้งหลายก็จะพากันดีใจ พากันอนุโมทนา
 ตลอดจนถึงอนุโมทนาถึงครูบาอาจารย์ ถึงพระพุทธ-
 ศาสนาว่า สามารถที่จะสั่งสอนที่จะอบรมลูกเขา ผู้เขา
 เพื่อนเขาเป็นต้นให้ดีขึ้นได้ แต่ถ้าท่านทั้งหลายไม่
 ประพฤติอย่างนั้นแล้ว เสียกันหมด ประกาศนียบัตร
 คือ ความประพฤติกี่ท่านทั้งหลายจะแสดงออกไป หลัง
 จากการลาสิกขานั้ ถ้าเป็นไปในทางตรงกันข้ามดั่งที่
 กล่าวแล้ว เขาก็จะมีความเสียใจว่าการบวชไม่เป็น
 ประโยชน์ และก็จะพากันโทษว่า อุปัชฌาย์อาจารย์
 พระพุทธศาสนาว่า ไม่สามารถที่จะช่วยกล่อมเกลาคาม

ประพฤติของผู้ที่จะมาบวชตั้งกล่าวให้เกิดขึ้นได้

ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้สำนึกไว้ดังนี้ และ
ก็ตั้งใจที่จะได้ถือเอาประโยชน์ของการบวชตั้งกล่าวให้
เต็มที ด้วยการที่แสดงออกมาทางความประพฤติดีกว่าที่
ก่อนเข้ามาบวช และให้ความประพฤตินี้แหละเป็นตัว
ประกาศนียบัตรที่สำคัญ

อนึ่ง ในวัดนี้ท่านสั่งกันมาให้อุปัชฌายะ อาจารย์
สอนแก่สัทธวิहारิกอันเตवासิก ผู้ที่จะลาสิกขาออกไป
ว่าให้ตั้งใจรักษาศีล ๕ ซึ่งเป็นศีลของคฤหัสถ์ไว้โดย
ปกติ คือ เว้นจากการฆ่า เว้นจากการลัก เว้นจาก
ประพฤติผิดประเพณีในทางกาม เว้นจากการพูดเท็จ
เว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราเมรัย อันเป็นฐานแห่ง
ความประมาท แต่ถ้าในชีวิตของฆราวาสจะต้องล่วง
ละเมิดศีล ๕ เหล่านี้ ในข้อใดข้อหนึ่งในบางครั้งบาง
คราว ก็ให้พิจารณาว่าเป็นความจำเป็นที่เกิดขึ้น และ
เมื่อความจำเป็นที่เกิดขึ้นนั้นผ่านไปแล้ว ก็ขอให้กลับ
มาถือศีลใหม่ ให้เห็นว่าศีล ๕ นี้ เป็นศีลจำเป็นที่พึง

รักษาโดยปกติ แต่เมื่อมีความจำเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด
 เข้ามาขัดขวางก็อาจล่องไปบ้างเป็นบางครั้งบางคราว
 เช่นผู้ที่จะต้องไปปฏิบัติหน้าที่สงครามตั้งนี้เป็นต้น ถ้า
 ได้ตั้งใจพิจารณาอยู่ดังนี้แล้ว ก็อาจรู้สึกด้วยตัวเองว่า
 เราทุกคนจะสามารถรักษาศีล ๕ ไว้ได้มาก เพราะว่า
 โดยปกติแล้ว ทุก ๆ คนก็ไม่ได้มีจิตเจตนาที่จะล่วงศีล
 ข้อใดข้อหนึ่ง ปกติเป็นอย่างนั้นจริง ๆ เพราะฉะนั้น
 ก็ควรที่จะรักษากฎข้อนี้ไว้ คือตั้งใจสมาทานรักษาศีล
 ไว้ประจำอยู่เสมอ และเมื่อมีเหตุอะไรเข้ามาเป็นความ
 จำเป็นก็ให้พิจารณาก่อนว่าจำเป็นหรือไม่ ถ้าไม่จำเป็น
 ก็อย่าไปละเมิด อย่าไปทำ เช่นว่าการฆ่าสัตว์ เมื่อมีการ
 ฆ่าชนิดไปล่าสัตว์เล่นดังนี้ ไม่เป็นความจำเป็นก็ไม่ควร
 ไปกระทำ ดังนี้ เป็นต้น เพราะฉะนั้น ก็ขอให้ท่าน
 ทั้งหลายได้พิจารณา และปฏิบัติตามที่ท่านได้สั่งกันมา
 ดังนี้

และในที่สุดก็ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และ
 อำนาจบุญกุศล จงอภิบาลรักษาท่านทั้งหลายให้ปราศ-

จากทุกข์ภัยโรค และให้เจริญ อายุ วรรณะ สุขะ พละ
เป็นพลวปัจจัยให้สามารถที่จะประกอบกรณียะอยู่ใน
ฌราวาสวิสัย ทวยความสุข ความเจริญ ยิ่ง ๆ ขึ้นไป
ทุกท่านเทอญ.

ร. พ. มหามกุฏราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร นครหลวงฯ
นายพินิจ อู่สำราญ ผู้พิมพ์โฆษณา ๑๔/๑๒/๒๕๑๕

เรื่อง “เนกขัม” สละสันต์ ศฤงคาร บ้านแฮ

การ ละกิเลสงาน เฉพาะหน้า

ออก สนามเพื่อนิพพาน แคนสุข สงบเฮย

บวช จิตมีพละห้า ไปแก้วอร์หันต์

‘ศิษย์วัดป่า’